

γιάννης αντάμης

μπαλκανομπίλ

αποσπάσματα

DREAM
FIDERS

Γιάννης Αντάμης

**Μπαλκανομπίλ,
αποσπάσματα**

Τεχνική υποστήριξη: Μάριος Αρσενίου

Dreamtigers 2018

Ο Θέμης έλεγε συχνά ότι πρέπει να ακούς το ταξίδι σου, κυρίως να μην του εναντιώνεσαι.

-Αν η πορεία σου σε βγάλει κάπου που δεν το περιμένεις, ε, λοιπόν ναι, είσαι στο σωστό δρόμο.

Καταλάβαινα πολύ καλά τι ήθελε να πει. Οι χάρτες είναι απατηλοί, μας ξεγελούν με τις καθορισμένες αποστάσεις και τις προτεινόμενες διαδρομές τους. Μας ξαναφέρνουν στον ίδιο δρόμο. ενώ το να ταξιδεύεις είναι ένας υπέροχος τρόπος να αφήνεσαι ελεύθερος.

**Nicolas Verdan, «Το Ραντεβού της Θεσσαλονίκης»,
Χαραμάδα 2011 (μετάφραση Μαρία Χρηστίδου)**

Το Νοέμβριο του 2010 ξεκίνησα να κάνω το πρώτο μου ταξίδι στο εξωτερικό με το αυτοκίνητό μου. Αν και ήμουν ήδη έμπειρος οδηγός, είχα πολύ μεγάλο άγχος, το οποίο, μόλις αποβιβάστηκα στην Ανκόνα, μετατράπηκε σε τρόμο, αλλά η επιθυμία να πάω οδικώς όσο πιο μακριά μπορούσα και να επιστρέψω πίσω στο σπίτι μου όσο πιο αργότερα γινόταν ήταν τόσο ακατανίκητη που κατάφερα να μην υποκύψω – όχι αμέσως τουλάχιστον- στις ανασφάλειές μου. Στο ταξίδι εκείνο είχα για συνοδηγό τον Θέμη, έναν παλιό φίλο που τότε σπούδαζε στον Βόλο και ο οποίος δεν είχε οδηγήσει ποτέ στη ζωή του, αλλά ήταν καλός και υπομονετικός και προπαντός ψύχραιμος. Ο Θέμης, επίσης, τώρα που το σκέφτομαι, ήταν και ο άνθρωπος που βάφτισε το αμάξι μου, εκτιμώντας μάλλον πρώτος τις υπερδυνάμεις του. Ξεκινήσαμε, λοιπόν, από τον Βόλο, πήγαμε μέχρι την Ηγουμενίτσα, διασχίσαμε με το φέρρυ την Αδριατική, ανεβήκαμε μέχρι το Βένετο, περάσαμε τις Άλπεις, επισκεφτήκαμε την Βασιλεία και το Φράιμπουργκ και μέσω Λουξεμβούργου φτάσαμε στο Βέλγιο και τις Βρυξέλλες.

Μέσα στον επόμενο χρόνο έκανα άλλα πέντε τέτοια ταξίδια με το Αντάμοπιλ στη Δυτική Ευρώπη, το καθένα με άλλον συνοδηγό, όλα τους όμως με τον ίδιο στόχο: Να πάω όσο πιο μακριά γινόταν και να γνωρίσω τους μεγάλους δρόμους όσο μπορούσα περισσότερο. Κάποτε ίσως καθίσω και γράψω για τα ταξίδια αυτά, αλλά προς το παρόν άλλοι δρόμοι και άλλες ιστορίες έχουν γεννήσει νέες εκκρεμότητες.

Τέλος πάντων, από τον Δεκέμβριο του 2013 ξεκίνησα, για λόγους που θα αναπτυχθούν λεπτομερώς παρακάτω, να ταξιδεύω τακτικά με το αυτοκίνητό μου στα Βαλκάνια. Πέντε χρόνια μετά, και έχοντας καλύψει ένα μεγάλο κομμάτι του οδικού χάρτη της χερσονήσου, θεώρησα πως ήρθε η ώρα να ξεκινήσω να μεταφέρω εδώ αποσπασματικά τις ταξιδιωτικές μου εντυπώσεις. Ελπίζω όσοι τις διαβάσουν να τις βρουν, αν όχι χρήσιμες, τουλάχιστον ενδιαφέρουσες και ευχάριστες. Σε κάθε περίπτωση, όπως έκανα και στα προηγούμενα τρία ταξιδιωτικά βιβλία μου, και προς αποφυγήν παρεξηγήσεων, θα επικαλεστώ και εδώ το άλλοθι του υποκειμενικού κριτηρίου («έτσι έχουν τα πράγματα, γιατί έτσι τα είδα, γιατί έτσι θέλησα να τα δω»). Έτσι, για να μην βρεθεί μετά κανένας, σε κανένα χωριό της Αλβανίας ή σε καμιά συνοικία της Σόφιας, προ δυσάρεστων εκπλήξεων και μετά με κυνηγάει. Να μην τα ξαναλέμε, μόνο από καθαρή

σύμπτωση μπορεί οι εντυπώσεις του ενός να αποτελέσουν οδηγίες για τον άλλον.

Αν, πάντως, θα είχα κάτι να συμβουλέψω τους αναγνώστες αυτών των αποσπασμάτων αυτό έχει να κάνει με την εκπαιδευτική, για να μην πω τη θεραπευτική, αξία της περιήγησης και των μεγάλων δρόμων. Σε όλα σχεδόν τα οδικά ταξίδια μου είχα την τύχη να έχω μαζί μου πολύ καλούς συνταξιδιώτες και συνοδηγούς, από τον Θέμη, που λέγαμε, μέχρι τον Γεώ και τον Βαγγέλη με τους οποίους μόλις επέστρεψα από το Βουκουρέστι. Χωρίς να θέλω, όμως, να υποτιμήσω την αξία τους και τον ρόλο που έπαιξαν στη διαμόρφωση του κάθε επιμέρους αφηγήματος, που παρήγαγε το κάθε μου ταξίδι, ο πραγματικός σύντροφος και φίλος υπήρξε πάντα ο ίδιος ο δρόμος. Μετατρέποντας τα εκάστοτε προβλήματά μου σε χιλιόμετρα, εμπέδωσα με τον καλύτερο τρόπο πως ό,τι και να συμβαίνει ο κόσμος πάντα προχωρά πως ό,τι και να κάνεις η ζωή πάντα θα συνεχίζεται.

το κέρδος

Το πρώτο μου οδικό ταξίδι στα Βαλκάνια ξεκίνησε τις τελευταίες μέρες του 2013. Το 13 υπήρξε γενικά μια ωραία, αν και όχι εύκολη, χρονιά, που είχε ακολουθήσει σχεδόν σαν αντίδοτο το δηλητηριώδες και παραλίγο μοιραίο 2012. Έτσι, λοιπόν, για να το γιορτάσω και για να αναβιώσω λίγο τις ταξιδιωτικές μου περιπέτειες των προηγούμενων ετών, που τώρα πια έμοιαζαν σαν να είχαν συμβεί σε κάποια προηγούμενη ζωή, αποφάσισα να ταξιδέψω μέχρι το Βελιγράδι με το αμάξι μου και να υποδεχτώ εκεί το 14.

Η επιλογή του συγκεκριμένου προορισμού δεν έγινε τυχαία. Βρισκόμουν πια στο δεύτερο έτος του μεταπτυχιακού στη Φλώρινα και είχα μόλις επιλέξει ως θέμα της διπλωματικής μου την Ταξιδιωτική Λογοτεχνία. Κι ενώ ως προς το θεωρητικό σκέλος της διπλωματικής ακόμα δεν ήξερα τι μου γινόταν (βλ. «Οι Μυθοσυλλέκτες», Dreamtigers025), στο δημιουργικό είχα αποφασίσει να επαναλάβω τη συνταγή των εντυπώσεων που είχα ήδη δυο φορές δοκιμάσει (βλ. «Ανακάλυψε Περιπλανώμενος», Dreamtigers002 και «Σαν το Χασαπόσκυλο»,

Dreamtigers005) και την οποία τότε ακόμα θεωρούσα πολύ πετυχημένη.

Ξεκινήσαμε, λοιπόν, από τη Θεσσαλονίκη με τη Δήμητρα το πρωί της 29^{ης} Δεκεμβρίου με κατεύθυνση όχι τη Γευγελή, όπως ίσως θα έπρεπε, αλλά τον Προμαχώνα. Επειδή δεν βιαζόμασταν ιδιαίτερα, είχαμε πει να μην ακολουθήσουμε τη συντομότερη οδό, αλλά να ταξιδέψουμε μέσω της Βουλγαρίας και να διανυκτερεύσουμε το πρώτο βράδυ στη Σόφια, κάνοντας έτσι μια μεγάλη και φαινομενικά ανούσια παράκαμψη. Το ξέρω, δεν ακούγεται και πολύ λογικό, αλλά όπως και να έχει, θα βλέπαμε ή έστω θα ξαναβλέπαμε άλλη μια βαλκανική πρωτεύουσα, έστω για λίγες ώρες, ενώ η πολύωρη διαδρομή μέχρι το Βελιγράδι θα έσπαγε σε ένα πιο ξεκούραστο ταξίδι δύο ημερών.

Όσο ανηφορίζαμε τον νομό Σερρών ο φόβος του τι θα συναντήσω στους δρόμους των γειτόνων μας όλο και με πλησίαζε. Όλες τις προηγούμενες φορές που είχα βγει με το αμάξι στο εξωτερικό ήταν ακτοπλοϊκώς από την Ηγουμενίτσα προς την Ιταλία, οπότε δεν είχα καθόλου εμπειρία από τα χερσαία ελληνοβαλκανικά σύνορα. Βέβαια η Βουλγαρία ήταν πια μέλος της Ευρωπαϊκής μας Ένωσης, αλλά παρόλα αυτά οι έλεγχοι που θα συναντούσαμε στον Προμαχώνα δεν είχαν καμία σχέση με τα αόρατα συνοριακά φυλάκια της Δυτικής Ευρώπης. Έτσι, μετά από μια μακρά αναμονή στην ουρά μπροστά από

την μπάρα των συνόρων, ήρθε η ώρα του ελέγχου. Οι συνοριοφύλακες, αφού τσέκαραν όλα τα έγγραφα, τα δικά μας και του αυτοκινήτου, μας έκαναν την ερώτηση του ενός εκατομμυρίου: «Είστε υπόδικοι ή έχετε καταδικαστεί πρόσφατα για κάποια αξιόποινη πράξη από ελληνικό δικαστήριο;» Ο διαρκής πειρασμός του να απαντήσω θετικά σε τέτοιες ερωτήσεις για χάρη και μόνο της αφήγησης παραλίγο να καταστρέψει το ταξίδι μας, αλλά ευτυχώς τελικά είπα «όχι, βέβαια... για ποιους μας περάσατε;» και τη γλιτώσαμε.

Ο κεντρικός οδικός άξονας που συνδέει τη Θεσσαλονίκη με τη Σόφια είναι ακόμα, στο μεγαλύτερό του μέρος, σε κακό χάλι. Ο νέος σύγχρονος αυτοκινητόδρομος που ακόμα, μέχρι σήμερα, κατασκευάζεται θα μειώσει δραστικά τη χρονική απόσταση ανάμεσα στις δύο εξαδέλφες πόλεις. Οι Βούλγαροι, πάντως, σε αντίθεση με άλλους Βαλκάνιους είναι γενικά προσεκτικοί οδηγοί και αν αποφεύγεις τις υπερβολές δεν συναντάς προβλήματα. Κατά μήκος των πρώτων δεκάδων χιλιομέτρων ο δρόμος είναι διάσπαρτος από μαγαζιά με ελληνικές επιγραφές, όπου πουλιούνται περίπου τα πάντα σε τιμές απαλλαγμένες από τα φορολογικά έθιμα της Ελληνικής Δημοκρατίας. Στο μεταξύ, με μέτωπο προς την αντίθετη κατεύθυνση, βλέπεις ξεχασμένες από το καλοκαίρι να κρέμονται από τους στύλους επιγραφές που διαφημίζουν στα

βουλγάρικα τα παραθεριστικά θέληγτρα της Χαλκιδικής και της Θάσου. Η ανταλλαγή δεν μοιάζει και πολύ δίκαιη, αλλά, εντάξει, κάπως έτσι δεν τα βρίσκουν πάντα οι γείτονες; Δώσε μου λίγη ζάχαρη και εγώ θα σου ποτίζω τις γλάστρες όσο λείπεις.

Οι βουλγάρικοι δρόμοι δεν έχουν δίοδια. Ωστόσο, οι επισκέπτες πρέπει, με το που περνούν τα σύνορα, να αγοράσουν από κάποιο βενζινάδικο μια βινιέτα. Αυτό τότε δεν το γνώριζα και χάρη στην διακριτική παρουσία των Βούλγαρων αστυνομικών στο εθνικό τους δίκτυο (σε αντίθεση με ότι συμβαίνει αντίστοιχα με όλους τους πρώην Γιουγκοσλάβους) άργησα πολύ να το μάθω. Πάντως, στα μισά κάπου του δρόμου σταματήσαμε σε ένα βενζινάδικο για να προμηθευτούμε καύσιμα για εμάς και για το Ανταμομπίλ και όπως θα συμβεί σχεδόν και σε όλα τα βαλκανικά ταξίδια μου στη συνέχεια, κλωβαρέσαμε τόσο πολύ που κάθε σχετικός προγραμματισμός άρχισε πια να ξεχειλώνει.

Τέσσερις με πέντε ώρες μετά είδαμε μπροστά μας τη Σόφια και τότε η Δήμητρα με ρώτησε «απόψε πού θα μείνουμε;». Οπότε, ενώ κοιτούσα να βρω την κατάλληλη είσοδο που να πηγαίνει με ασφάλεια προς το κέντρο της πόλης, άρχισα να της εξιστορώ το χρονικό της προηγούμενης επίσκεψής μου στην βουλγάρικη πρωτεύουσα.

Πριν τον Δεκέμβρη του 2013 είχα επισκεφτει άλλες τρεις φορές τη Βουλγαρία. Οι δύο πρώτες ήταν με τους γονείς μου, όταν ήμουν πολύ μικρος, και δεν θυμάμαι σχεδόν τίποτα. Η τρίτη ήταν την Πρωτομαγιά του 2010, όταν ταξιδέψαμε παρέα με τον Γεώ (θα τον συναντήσουμε ξανά παρακάτω) με τραίνο από τη Θεσσαλονίκη. Το τελευταίο αυτό ταξίδι υπήρξε ιδιαίτερος κρίσιμος, για λόγους που δεν είναι της παρούσης, και το θυμάμαι πάντα, κάθε φορά που ξεκινάω να οργανώσω κάποιο ταξίδι βορείως των συνόρων μας. Εν πάση περιπτώσει, κατά τη διάρκεια εκείνης της ολιγοήμερης επίσκεψης στη Σόφια την άνοιξη του 10 –η άνοιξη είναι μακρυν η καλύτερη εποχή για να ταξιδέψει κανείς στη γείτονα- μείναμε σε έναν ταπεινό και άθλιο ξενώνα στο κέντρο της πόλης, από αυτούς που κανονικά, όταν φεύγεις, ορκίζεσαι πως δεν θα ξαναπατήσεις. Για τους ίδιους λόγους, ωστόσο, που δεν είναι της παρούσης, όπως ήδη επεσήμανα, ήθελα πολύ να τον ξαναεπισκεφτώ τρισήμισια χρόνια μετά, έστω για ένα βράδυ, με κίνδυνο, βέβαια, να διαταράξω τις σχέσεις μου με την αγαπημένη μου συνταξιδιώτισσα. Έτσι, είχα θεωρήσει δεδομένο ότι όχι μόνο θα τον ξαναβρώ με κλειστά σχεδόν τα μάτια, αλλά και ότι θα έχει μες στις γιορτές ελεύθερο δωμάτιο που θα μας περιμένει. Τελικά, έπεσα μέσα μόνο στη δεύτερη μου πρόβλεψη και μετά από μια μικρή περιπλάνηση, που προσπάθησα να μετατρέψω σε ξενάγηση - στη βάση των όσων

θυμόμουν ή παρίστανα ότι θυμόμουν από τότε-φτάσαμε την ώρα που νύχτωνε έξω από το χόστελ δίχως όνομα της ούλιτσα Ιβάν Ντένκογλου.

Στο κέντρο της Σόφιας κυριαρχεί μια σαγηνευτική παρακμή, που αν κάτσεις και την παρατηρήσεις λίγο περισσότερο από ότι θα έκανε ένας απλός περαστικός, υπάρχει κίνδυνος να σε ρουφήξει. Όλες οι βαλκανικές πρωτεύουσες λίγο-πολύ μοιάζουν και το πιο κοινό χαρακτηριστικό τους είναι η διαρκής πάλη τους να αποδείξουν ότι είναι ευρωπαϊκές μεγαλουπόλεις. Η Σόφια, η πιο βαλκάνια από όλες, μοιάζει να είναι η πιο αμήχανη, σαν να μην λέει με τίποτα να αποφασίσει σχετικά με τι θα ήθελε να κρατήσει από το παρελθόν της και τι να αφήσει πίσω. Η αμηχανία της αυτή της προσδίδει μια συγκινητική, εφηβική γλυκύτητα που βέβαια ιστορικά είναι εντελώς αδικαιολόγητη, αφού πρόκειται για μια από της αρχαιότερες πόλεις της ηπείρου. Κάποτε, επεσήμανα με θαυμασμό σε έναν φίλο Βούλγαρο το πόσα πολλά όμορφα και παλιά σπίτια στέκουν ακόμα στη θέση τους στην πόλη για να μου απαντήσει κυνικά πως αν είχαν περισσότερα λεφτά, θα τα είχαν γκρεμίσει όλα και θα είχαν χτίσει άλλα καλύτερα στη θέση τους. Όταν του είπα ότι αυτό συνέβη ήδη στην Ελλάδα με τα γνωστά αποτελέσματα που ακομα μετανιώνουμε, επέμεινε λέγοντάς μου ότι αυτο είναι που γουστάρουν, να κάνουν πράγματα και ας τα μετανιώσουν μετά. Αυτό

ακριβώς είναι η Σόφια, μια αιώνια πεισματάρρα έφηβη που δεν ξέρει τι θα ήθελε να γίνει όταν μεγαλώσει.

Θα επανέλθουμε, όμως, στη Σόφια στη συνέχεια, αφού θα ξαναπεράσουμε τρεις φορές τουλάχιστον μέσα στο 2018. Τώρα ακόμα βρισκόμαστε στα τέλη του 13 και η Σόφια δεν είναι παρά μια αναγκαία στάση στον δρόμο μας για το Βελιγράδι. Αφού, λοιπόν, φάγαμε και κάναμε και κάτι λίγα ψώνια - μεταξύ των οποίων αγόρασα και τη ζακέτα που συμπτωματικά φοράω αυτή τη στιγμή που γράφω-συνεχίσαμε τη βόλτα μας και περάσαμε από τους πάγκους των παλαιοβιβλιοπώληδων της ούλιτσα Σολούνσκα. Αν και δεν είχαμε ιδέα για το περιεχόμενο των περισσότερων βιβλίων που πήραμε στα χέρια μας και ξεφυλλίσαμε -όλα, εννοείται, στα κυριλλικά- η Δήμητρα επέμεινε και τελικά αγόρασε μερικά. Τέσσερα χρόνια μετά, όταν θα άνοιγε το δικό της παλαιοβιβλιοπωλείο στη Θεσσαλονίκη, θα θυμόμουν τους πάγκους με τα παλιά βιβλία στη Σόφια και θα έλεγα, «α, μάλιστα... τώρα όλα εξηγούνται.»

Η ώρα όμως είχε περάσει και την επόμενη είχαμε πολύ πρωινό ξύπνημα. Γυρίσαμε στο χόστελ και το βρήκαμε να μυρίζει εκκωφαντικά αλκοόλ και βραστό λάχανο. Πιάσαμε λίγο κουβέντα με ένα ζευγάρι Σέρβων που έμενε στο διπλανό δωμάτιο και είχαν έρθει για να περάσουν τις γιορτές στη Σόφια. Όταν

τους είπαμε ότι εμείς πηγαίνουμε να κάνουμε Πρωτοχρονιά στο Βελιγράδι, μας πρότειναν να πιούμε στην υγεία του άγνωστου ζευγαριού Βουλγάρων που περίμεναν να υποδεχτούν το 2014 στην Αθήνα. Πέσαμε στα κρεβάτια. Η Δήμητρα κοιμήθηκε αμέσως. Εγώ, για να με πάρει ο ύπνος, άρχισα να μετρώ τα τραμ που περνούσαν κάτω από το παράθυρό μας. Λίγη ώρα μετά, ένα από αυτά σταμάτησε και άφησε ένα όνειρο προφητικό δίπλα στο μαξιλάρι μου.

Ξυπνήσαμε χαράματα. Τα μαγαζιά στον πεζόδρομο της Βίτοσσα δεν είχαν ακόμα ανοίξει. Φάγαμα για πρωινό κάτι σοκοφρέτες που είχα στο αμάξι και σταματήσαμε για καφέ στο πρώτο βενζινάδικο που βρήκαμε έξω από την πόλη. Η διαδρομή μέχρι τα βουλγαροσερβικά σύνορα ήταν όμορφη στην αρχή, αλλά σύντομα άρχισε να γίνεται αλλόκοτη, έως και τρομακτική. Τα βουλγάρικα δάση έδωσαν σύντομα τη θέση τους σε ένα σκληρό βραχώδες τοπίο, το οποίο στη συνέχεια μετατράπηκε σε έναν αποτρόπαιο κάμπο, όπου κάτι σαν άσπρη στάχτη ή σαν βρώμικο βαμβάκι έμοιαζε να έχει κάτσει παντού τριγύρω μας, πάνω στα απέραντα χωράφια που απλωνόταν αριστερά και δεξιά μας. Μια βαριά μετααποκαλυπτική ατμόσφαιρα που ήθελα να προσπεράσω όσο πιο σύντομα γινόταν.

Περάσαμε τα σύνορα, αλλά το άγριο αυτό σκηνικό συνέχισε να βαζανίζει την όρασή μας για αρκετά

ακόμα χιλιόμετρα και επί σερβικού εδάφους. Μονάχα όταν αρχίσαμε να πλησιάζουμε τη Νις φάνηκε να μαλακώνει κάπως. Μια ταμπέλα πριν από την είσοδο της μεγαλύτερης πόλης του σερβικού νότου μας καλωσόριζε στη γενέτειρα του Μεγάλου Κωνσταντίνου. Την προσπεράσαμε. Η Δήμητρα άρχισε να ψάχνει τα σι-ντι της και βρήκε ένα που είχε γράψει ειδικά για την περίπτωση. Το έβαλε να παίξει. Βαλκανικά ηχοχρώματα ανακατεμένα με σύγχρονους δυτικούς ρυθμούς άρχισαν να ταρακουνούν το Ανταμομπίλ, που μετά από τους επαρχιώτικους βουλγάρικους δρόμους έμοιαζε τώρα, στο περήφανο παλιό γιουγκοσλαβικό οδικό δίκτυο, να βρίσκει την υγεία του. Το Βελιγράδι ήταν μπροστά μας. Το 2014 επίσης. Μπορούσαμε πια να αφήσουμε όλου του κόσμου την καμένη γη ξωπίσω μας με την ελπίδα πως μέχρι να γυρίσουμε, θα έχει αρχίσει και αυτή κάπως να ξαναπρασινίζει.

Το μεσημέρι μάς βρήκε έξω από το Βελιγράδι. Τα όσα συνέβησαν, τα όσα είδαμε, τα όσα γνωρίσαμε εκεί τις δύο τελευταίες μέρες του 13 και την πρώτη του 14, αν και πολύ ενδιαφέροντα, δεν γίνεται να χωρέσουν μέσα στο παρόν αφήγημα, αφού έχουν ήδη αποτελέσει υλικό άλλων αποσπασμάτων («Για μια Χούφτα Δηνάρια», Dreamtigers018). Ως εκ τούτου, τόσο αυτό όσο και τα επόμενα δύο ταξίδια προς και από το Βελιγράδι που έκανα μέσα στο 2014 θα διακόπτονται και θα επανεκκινούν έξω από τις

πύλες της Λευκής Πόλης. Άλλωστε, είπαμε, θέμα του παρόντος βιβλίου είναι ο δρόμος και όχι ο προορισμός.

Οπότε...

Το πρωί της 2ας Ιανουαρίου 2014 αφήσαμε το αγαπημένο διαμέρισμα στην Ούλιτσα Κουμπρίνα, φορτώσαμε τα πράγματα στο αμάξι και φύγαμε από το Βελιγράδι. Η απόσταση μέχρι τη Θεσσαλονίκη, ακόμα και με το μέγιστο της ταχύτητας που αναπτύσσουμε εγώ και το αυτοκίνητο μου, φαινόταν απαγορευτική για να την καλύψουμε μέσα σε μία μέρα. Για αυτό το λόγο είχαμε εκ των προτέρων συμφωνήσει με τη Δήμητρα να διανυκτερεύσουμε στα Σκόπια.

Ενώ διασχίζαμε την Παλαιά Γιουγκοσλαβία προς τον Νότο, πέρα από τις άλλες αναγκαίες στάσεις, βγήκαμε κάποια στιγμή στην άκρια του αυτοκινητοδρόμου για να γιορτάσουμε με το Ανταμομπίλ τη συμπλήρωση των 100.000 χιλιομέτρων. Ένωσα εξαιρετικά ευτυχής που το ταξιδιωτικό αυτό ορόσημο με βρήκε σε κάποιον από τους μεγάλους δρόμους του εξωτερικού και όχι σε κάποια συνήθη διαδρομή της καθημερινότητάς μου. Τώρα που το ξανασκέφτομαι, νομίζω ότι το πανηγύρισα περισσότερο και από τον ερχομό του τότε νέου έτους. Επίσης, τώρα που γράφω, το αυτοκίνητο μου έχει πια ολοκληρώσει έξι φορές την

περίμετρο της Γης και, ποιος ξέρει, ίσως μια μέρα καταφέρω να το δω να φτάνει μέχρι τη Σελήνη.

Στα Σκόπια φτάσαμε το απόγευμα. Μόλις που είχε αρχίσει να νυχτώνει. Η εικόνα της μυστηριώδους πόλης μου φάνηκε τρομακτική και κωμική ταυτόχρονα. Γκροτέσκα, ναι, μάλλον αυτή είναι η σωστή λέξη. Αφού περιπλάνηθήκαμε λίγο ανάμεσα στα ασυνάρτητα μνημεία της γύψινης αυτής Αλεξάντερλαντ, αφήσαμε κάπου το αμάξι και κατεβήκαμε να περπατήσουμε.

Καθίσαμε να πιούμε έναν καφέ. Η σερβιτόρα μάς μίλησε στα ελληνικά, αν και δώσαμε στα αγγλικά την παραγγελία μας. Αυτό επανηλήφθηκε πολλές φορές σε όλες τις μετέπειτα επισκέψεις μου στην πρωτεύουσα της Άλλης Μακεδονίας. Το πιο ενδιαφέρον από όλα, πάντως, δεν είναι η μόνιμη σχεδόν φιλική διάθεση των Σκοπιανών, αλλά η ιδιαίτερη προφορά τους όταν μιλούν τη γλώσσα μας, έτσι όπως την κάνουν να ακούγεται σαν μια άγνωστη και αχαρτογράφητη τοπική διάλεκτος.

Τα ανάμεικτα συναισθήματα που μας δημιούργησε αυτή η σύντομη επίσκεψη συνέβαλαν αποφασιστικά στο να την κάνουν ακόμα πιο σύντομη από ότι υπολογίζαμε. Μόλις τελειώσαμε με τον καφέ, η Δήμητρα με ρώτησε πόσο μακριά είναι η Θεσσαλονίκη. Λίγη ώρα μετά βρισκόμασταν ξανά μέσα στο αμάξι και επιστρέψαμε κανονικά στο σπίτι,

όπου και θα φτάναμε κατάκοποι εκεί προς τα μεσάνυχτα.

Στα Σκόπια και στη Μακεδονία του Βορρά θα επιστρέψω για να γράψω περισσότερα στα επόμενα κεφάλαια. Κλείνοντας το παρόν κεφάλαιο, πάντως, θα ήθελα να αναφερθώ στη δική μου μοναχική επιστροφή προς τον Βόλο την επόμενη μέρα. Ειλικρινά, δεν θυμάμαι πιο ευχάριστη διαδρομή από εκείνη. Η ξέγνοιαστη εθνική οδός, το παιδικό φως της μέρας που την έκανε να μοιάζει ανοιξιάτικη, διάφοροι άλλοι λόγοι που ακόμα δεν έχω καταφέρει να εξακριβώσω, εκείνο εκεί το πρωινό αισθάνθηκα πως μια καινούρια εποχή είχε μόλις ανατείλει.

Σήμερα, τεσσεράμιση χρόνια μετά, ανατρέχω στο τότε ημερολόγιό μου για να το συμβουλευτώ για όσα έχω ξεχάσει. Στην τελευταία σελίδα του 2013 που γράφτηκε στο Βελιγράδι, μετά το πλανόδιο μας ρεβεγιόν στην ούλιτσα Καρατζόρτζεβα, διαβάζω μία λέξη: «Κέρδισα».

πίσσα ματσεντόνια

Αν και ανάμεσα στα δυο πρώτα μου ταξίδια στο Βελιγράδι δεν μεσολάβησαν παρά μόνο δυο μήνες, στο μεταξύ πολλά πράγματα είχαν αλλάξει και το σημαντικότερο από αυτά ήταν ότι η Δήμητρα είχε πια μεταναστεύσει στην Αγγλία. Από τη στιγμή, όμως, που είχα πλέον πάρει πολύ στα σοβαρά το θέμα του νέου μου ταξιδιωτικού βιβλίου, το οποίο επρόκειτο να αποτελέσει και τμήμα της διπλωματικής μου, έπρεπε το συντομότερο να ξαναπάω στη σέρβικη πρωτεύουσα για να συνεχίσω την ανορθόδοξη επιτόπια έρευνά μου. Ιδανικό συνταξιδιώτη και συνεργάτη σε αυτή μου την πρισπάθεια βρήκα στο πρόσωπο του Νίκου, με τον οποίο είχαμε ήδη κάνει ένα καλό ρόουντ τριπ στην Πελοπόννησο το 2010, οπότε είχε περάσει επιτυχώς τις σχετικές εξετάσεις.

Ξεκινήσαμε, λοιπόν, κάπου στα μέσα του Μαρτίου με πολύ όρεξη, αν και με κάποια ψιλοσοβαρά προβλήματα. Πρώτον, τα ηλεκτρικά του αυτοκινήτου μου είχαν, για κάποιον λόγο που δεν εμαθα ποτέ, χαζέψει και άλλοτε κλείδωνε από μόνο του το πορτμπαγκάζ άλλοτε ανεβοκατέβαιναν τα παράθυρα με δικιά τους πρωτοβουλία και άλλα τέτοια όμορφα.

Δεύτερον, δυο μέρες πριν αναχωρήσουμε, παρουσιάστηκε μια αιφνίδια βαριά κακοκαιρία, από αυτές που λένε πως πρέπει να αποφεύγουμε τις άσκοπες μετακινήσεις και ένα θηριώδες βαρομετρικό χαμηλό ήρθε και έκατσε πάνω από τη νοτιοανατολική Ευρώπη εξαφανίζοντας κάθε ελπίδα άνοιξης.

Το αρχικό μας πλάνο ήταν να ταξιδέψουμε από τη Θεσσαλονίκη προς τα δυτικά, να περάσουμε τα ελληνοαλβανικά σύνορα κι αφού διασχίσουμε την Αλβανία και το Μαυροβούνιο (διανυκτερεύοντας κάπου καθοδόν) να μπούμε στη Σερβία. Στην επιστροφή από το Βελιγράδι θα ακολουθούσαμε την ίδια πάνω-κάτω διαδρομή που είχαμε κάνει προ διμήνου με τη Δήμητρα. Η ραγδαία, όμως, επιδείνωση του καιρού μάς τρόμαξε και έτσι αποφασίσαμε να αντιστρέψουμε την πορεία μας και να ανέβουμε καταρχάς προς βορρά μέσω της ακόμα ασφαλούς Φυρομίας και ύστερα βλέπαμε τι θα κάναμε.

Αν και σκοπεύαμε να φύγουμε σχετικά νωρίς, η ανόητη ιδέα μου να κατέβω πρώτα στο κέντρο, για να τακτοποιήσω μια, κατά τα άλλα καθόλου επείγουσα, υποχρέωση και ένα άνευ προηγουμένου μπλέξιμο, από αυτά που συνοδεύουν πάντα παρόμοιες ιδέες, καθυστέρησαν την αναχώρησή μας δραματικά, με αποτέλεσμα η νύχτα να μας βρει

καπου στου δρόμου τα μισά και να αναγκαστούμε να διανυκτερεύσουμε εκτός προγράμματος στη Νις.

Στο μεταξύ, είχα την ευκαιρία να απολαύσω στο φως ή έστω στο ημίφως της μέρας την όμορφη διαδρομή από την Γευγελή μέχρι τα Σκόπια –την προηγούμενη φορά με τη Δήμητρα περάσαμε βράδυ από εδώ και δεν βλέπαμε τίποτα πέρα από τη διαγράμμιση στο οδόστρωμα- όπου ο αυτοκινητόδρομος περνάει σχεδόν εξ ολοκλήρου μέσα από τη κοιλάδα του Αξιού, πλάι σε καταπράσινα δάση και σουρεαλιστικές ταβέρνες. Αλλά στα κάλλη και τις αντιθέσεις της βορειομακεδονικής υπαίθρου θα επανάλθω αργότερα.

Αφού διασχίσαμε, λοιπόν, όλη τη Φυρομία και αφού ψιλοπιάσαμε κουβέντα στα ελληνικά με όλους τους υπαλλήλους στα διόδια –για κάποιον λόγο όλοι ήθελαν να μάθουν εάν ταξιδεύαμε για μπίζνες ορ πλέζουρ- φτάσαμε στα σύνορα της Σερβίας την ώρα που ξεσπούσε μια τρελή καταιγίδα. Σταματήσαμε στον πρώτο σταθμό που βρήκαμε για να πιούμε έναν καφέ και να δώσουμε στον καιρό τον χρόνο του, αλλά αυτός, όσο περνούσε η ώρα, όλο και το σοβάρευε. Εκεί αποφασίσαμε να περάσουμε το βράδυ στη Νις και να συνεχίσουμε την επόμενη μέρα για το Βελιγράδι.

Η Νις, όπως νομίζω ήδη έχω αναφέρει, είναι η μεγαλύτερη πόλη στα νότια της Σερβίας. Εξαιρετικά

δημοφιλής σε όλους τους ταξιδιώτες των Βαλκανίων, όχι τόσο ως προορισμός, όσο ως αναγκαία ενδιάμεση στάση ανάπαυσης. Γενικά, πέρα από τον Μεγάλο Κωνσταντίνο που γεννήθηκε εδώ, δεν φαίνεται να έχει και πολλά πράγματα για να υπερηφανεύεται. Οι πολλές και πάντα αναγκαίες στάσεις, πάντως, που θα κάνω εδώ στα επόμενα ταξίδια θα βοηθήσουν στο να ανακαλύψω έστω και συμπτωματικά διάφορα ενδιαφέροντα πράγματα. Προς το παρόν, όμως, το μόνο που μας αποσχαλούσε ήταν να βρούμε κάπου για να διανυκτερεύσουμε.

Εδώ πρέπει να κάνω μια παρένθεση. Γενικά, δεν φημίζομαι για την προνοητικότητά μου, ειδικά όταν ταξιδεύω. Αυτό, βέβαια, συχνά με βάζει σε μπελάδες, αλλά τις περισσότερες φορές μάλλον μου έχει βγει σε καλό. Έτσι, προτιμώ, εάν δεν συντρέχουν ιδιαίτερες συνθήκες, να μην κλείνω από πριν δωμάτιο στα μέρη που επισκέπτομαι. Η τακτική που ακολουθώ είναι συνήθως η εξής: Μπαίνοντας σε μια καινούρια και άγνωστη πόλη, ακολουθώ τις ταμπέλες που υποδεικνύουν τον δρομο προς τον σιδηροδρομικό σταθμό, όπου κατά κανόνα εκεί τριγύρω μπορείς να βρεις και κάποιο οικονομικό κατάλυμα, αλλά και μέρος για να παρκάρεις με ασφάλεια. Επίσης, όσο αργά και να είναι, πάντα υπάρχουν γύρω από τους σταθμούς μαγαζιά ανοιχτά όλο το εικοσιτετράωρο. Έτσι, ούτε νησιτικός

κινδυνεύεις να μείνεις ούτε και διψασμένος. Τέλος, στις περισσότερες ευρωπαϊκές πόλεις, ο κεντρικός σταθμός δεν απέχει πολύ από το κέντρο, οπότε εάν πρόκειται απλώς εκεί να διανυκτερεύσεις και να αναχωρήσεις το πρωί για αλλού, προλαβαίνεις άνετα να κάνεις και μια βόλτα. Στο μεταξύ, έχεις ήδη κάνει μια πρώτη βόλτα αναζητώντας ελεύθερο δωμάτιο – καλύτερα να έχει αφήσει στο αμάξι τις αποσκευές ή να έχεις πάρει μαζί μόνο τα απαραίτητα για αυτή τη μία διανυκτέρευση και να έχεις βολέψει τα υπόλοιπα πράγματά σου στο πορτμπαγκάζ ή σε άλλο μέρος μη ορατό από τους νυκτόβιους περαστικούς.

Πάντως, ταμπέλα που να μας δείχνει το δρόμο προς τον σιδηροδρομικό σταθμό δεν είδαμε πουθενά στη Νις. Ως εκ τούτου, κινηθήκαμε κατευθείαν προς το κέντρο, στο οποίο δεν είμαι σίγουρος ότι φτάσαμε ποτέ, αφού αυτό που τελικά θεωρήσαμε κάποια στιγμή ως κέντρο δεν διέφερε σημαντικά από τις άλλες γειτονίες της πόλης. Εν πάση περιπτώσει, βρήκαμε κάπου μια κεντρική οδό με πολλά χόστελ και ξενοδοχεία, διαλέξαμε ένα στην τύχη, και το οποίο ήταν μια χαρά, και βγήκαμε για να δειπνήσουμε. Λίγη ώρα μετά και ύστερα από μια καλή βόλτα στις όχθες του Νίσαβα, ανακαλύψαμε και ένα μπαρ της πρόκοπης και μπήκαμε να ζεσταθούμε λίγο.

Το επόμενο πρωί είπαμε να μην φύγουμε αμέσως και να κάνουμε πρώτα λίγο τουρισμό στην πόλη. Πολύ κοντά εκεί που είχαμε βρει δωμάτιο βρισκόταν –βρίσκεται ακόμα, δηλαδή– το κάστρο της πόλης. Λίγο ρωμαϊκό, λίγο μεσαιωνικό, λίγο οθωμανικό, λίγο από όλα, όπως τα περισσότερα από τα οχυρωματικά αξιοθέατα των Βαλκανίων, έμοιαζε κάπως στραβωμένο με τον τουριστικό ρόλο που του είχε επιφυλάξει η ιστορική εξέλιξη. Βέβαια την εποχή που το επισκεφτήκαμε οι μόνοι τουρίστες σε ολόκληρη τη Νις ήμασταν εμείς οι δύο. Οι περισσότεροι περαστικοί που διέσχιζαν το πάρκο που το περιβάλλει ήταν άνθρωποι της πόλης που έκοβαν δρόμο μέσα από αυτό για να πάνε στη δουλειά τους.

Μετά περιπλανηθήκαμε μες στην αγορά και εκεί πέσαμε πάνω σε ένα χάλκινο γλυπτό σύμπλεγμα, όπου δυο άντρες, ένας κάτι σαν λόγιος και ένας σαν χωριάτης, κάθονταν σε ένα τραπέζι και τα λέγανε. Στα πόδια τους είχαν αράξει κάτι αδέσποτα σκυλιά, εκ των οποίων το ένα ήταν επίσης χάλκινο και μέρος του όλου έργου. Το σύμπλεγμα περιελάμβανε και μια κενή καρέκλα, στην οποία κάθισα και ζήτησα από τον Νίκο να με φωτογραφίσει για να του ανταποδώσω φυσικά στη συνέχεια. Αργότερα, το έψαξα λίγο στο ίντερνετ και βρήκα ότι τα πρόσωπα που απεικονίζονται στο εντυπωσιακό, αν και χαμηλόφωνο, γλυπτό είναι ένας σημαντικός σέρβος

συγγραφέας και ο ήρωας ενός από τα μυθιστορήματά του.

Μετά κι από αυτό και θεωρώντας πως είχαμε εξαντλήσει τα αξιοθέατα της Νις, γυρίσαμε στο αμάξι και φύγαμε για το Βελιγράδι. Όπως ανέφερα και στο προηγούμενο κεφάλαιο, τα σχετικά με τις βελιγριαδιώτικες μου περιπέτειες εδώ θα παραλείπονται, οπότε τρεις μέρες μετά...

...Κι αφού ξεσηκώσαμε την πεκάρρα (φούρνος) της γειτονιάς, επιβιβαστήκαμε στο Αντάμομπιλ και πήραμε ξανά τον δρόμο που ενώνει τον Δούναβη με το Αιγαίο.

Αφού το σχέδιο μας να επιστρέψουμε, έστω, στη Θεσσαλονίκη μέσω Μαυροβουνίου και Αλβανίας ναυάγησε οριστικά λόγω των καιρικών συνθηκών, οι οποίες είχαν προκαλέσει σοβαρά προβλήματα στα δυτικά Βαλκάνια, αποφασίσαμε να περιπλανηθούμε στις δύο μέρες που μας είχαν μείνει στη χώρα δίχως όνομα και να επισκεφτούμε την Οχρίδα. Έτσι, διασχίσαμε ξανά υπο καταρρακτώδη βροχή το περήφανο παλιό γιουγκοσλαβικό δίκτυο προς το Νότο και αφού ξαναπεράσαμε τα σερβοφυρομιανά σύνορα, αντί να συνεχίσουμε προς τα Σκόπια, στρίψαμε δυτικά και αρχίσαμε να κατευθυνόμαστε προς το Τέτοβο.

Λίγη ώρα μετά μπήκαμε στο πρώτο αλβανικό χωριό, με τον κεντρικό του δρόμο καταστόλιστο από κόκκινες σημαίες με το δικέφαλο αετό και τους ράθυμους κατοίκους του να μας κοιτάζουν σαν να είμαστε εξωγήινοι. Αργότερα θα μάθουμε ότι περάσαμε ξυστά από ένα σωρό ενδιαφέροντα μνημεία της φύσης και της Ιστορίας, αλλά η βιασύνη μας να μην μας βρει η νύχτα πάνω στα άγρια βουνά μάς έκανε να δούμε τη μισή σχεδόν χώρα μέσα από το παράθυρο.

Τα χωριά κάποια στιγμή σταμάτησαν και ο δρόμος άρχισε να ανηφορίζει και να χάνεται μέσα σε πυκνά δάση. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς του Νίκου θα έπρεπε ήδη να πλησιάζουμε αν όχι να φτάνουμε στην Οχρίδα. Μια χιλιομετρική υπόδειξη, όμως, που μόλις που καταφέραμε να διακρίνουμε μέσα στην ομίχλη, έβαλε τα πράγματα στη θέση τους και εμάς καμιά κατοσταριά χιλιόμετρα ακόμα μακριά από τον προορισμό μας. Για πρώτη φορά αισθάνθηκα κούραση και ίσως και λίγο φόβο. Το ορεινό οδικό δίκτυο των γειτόνων μας, γεμάτο με επικίνδυνες κλίσεις, κατεστραμμένα οδοστρώματα, ζώα που πετάγονταν από το πουθενά για να τσεκάρουν τα αντανακλαστικά των οδηγών καθώς και η παντελής απουσία καφέ και βενζινάδικων με έκαναν να παραδώσω για πρώτη φορά το τιμόνι στα χέρια του Νίκου. Ο οποίος τελικά αποδείχτηκε καλύτερος οδηγός παρά συνοδηγός και χωρίς να το καταλάβω

πώς είδα μετά από λίγο τη λίμνη της Οχρίδας να απλώνεται μπροστά μας.

Αλλά οι αναποδιές δεν έλεγαν να τελειώσουν. Ενώ η βροχή ξανάρχιζε να πέφτει ακόμα πιο δυνατή από πριν, οι υαλοκαθαριστήρες του Ανταμομπιλ βαρέθηκαν μάλλον τα πηγαινέλα και είπαν να αράξουν λίγο, αφήνοντάς μας στο έλεος της φύσης. Ειλικρινά, δεν θυμάμαι πώς καταφέραμε να διανύσουμε τα τελευταία χιλιόμετρα μέχρι την πόλη της Οχρίδας. Με έναν μαγικό τρόπο, πάντως, όταν φτάσαμε όλα έγιναν πολύ εύκολα. Μέσα σε ελάχιστα λεπτά βρήκαμε ένα ζεστό και καθαρό δωμάτιο και δίπλα στον ξενώνα ακριβώς μια πολλά υποσχόμενη πιτσαρία.

«Τι θα πάρεις», με ρώτησε ο Νίκος. «Λέω να δοκιμάσω την πίτσα ματσεντόνιγια», του απάντησα. «Είσαι προδότης», μου είπε. «Είμαι περίεργος και πεινασμένος», του απολογήθηκα.

Περήφανος που αξιώθηκα να δοκιμάσω μια πίτσα βασισμένη στην ίδια ακριβώς συνταγή που κάποτε τιμούσαν ο Παρμενίωνας, ο Φιλώτας, ο Κάσσανδρος και τα άλλα παιδιά, παρήγγειλα και μια Σκόπσκο για να το γιορτάσω. Λέγαμε μετά το φαγητό να βγούμε και μια βόλτα, αλλά η κούραση και η βροχή που δεν έλεγε καθόλου να κοπάσει μάς έστειλαν από νωρίς στα κρεβατάκια μας.

Το επόμενο πρωί σηκωθήκαμε χαράματα για να προλάβουμε τη μέρα. Ο καιρός φάνηκε κάπως να ανοίγει, οπότε, αφού πήραμε πρωινό στα όρθια σε κάποιον ανατολίτικο φούρνο εκεί στη γειτονιά, κατευθυνθήκαμε προς το παραλίμνιο μονοπάτι για να δούμε από κοντά τα ρωμαϊκά και τα βυζαντινά μνημεία και ερείπια.

Το σπουδαίο ιστορικό παρελθόν της Οχρίδας μοιάζει ταπεινωμένο, όχι τόσο από τη σύγχρονη ζωή της πόλης, όσο από τις αστείες προσπάθειες των φυρομιανών να το αναδείξουν, υποτίθεται. Κι όμως, κρατά ακόμα σε μεγάλο βαθμό μια μεταφυσική σαγήνη κι ο επισκέπτης μπορεί πάντα να ελπίζει πως κάποιο φάντασμα θα πεταχτεί κάποια στιγμή μπροστά του για να τον ξεναγήσει στα λημέρια του.

Ύστερα ανηφορήσαμε ξανά προς την πόλη και χωθήκαμε στα σοκάκια της παλιάς συνοικίας με τα φτωχικά, αλλά περιποιημένα σπίτια, στον ίδιο ή έστω σε παρόμοιο ρυθμό που συναντά κανείς στην Καστοριά, στην Άνω Πόλη, στην Ξάνθη, στα χωριά της Βουλγαρικής Ροδόπης αλλά και στην Κορυτσά και αλλού, σε ολόκληρη την επικράτεια των Μέσης Βαλκανικής. Αρχιτεκτονική, κουζίνα, μουσική, ένα σωρό πράγματα που τα σύνορα των εθνικών κρατών δεν μπόρεσαν ποτέ να οριοθετήσουν. Το ιστορικό δράμα της χερσονήσου, σε μεγάλο βαθμό προϊόν αμοιβαίων παρεξηγήσεων που κανείς ποτέ δεν θέλησε σταλήθεια να επιλύσει. Κι όμως, αυτή η

ακατανίκητη αίσθηση οικειότητας που νιώθεις ταξιδεύοντας σε αυτά τα μέρη, αυτό το ανακάτεμα, όπου δεν είσαι σίγουρος αν έρχεσαι πρώτη φορά ή αν μάλλον επιστρέφεις, επισκεπτόμενος αυτές τις γειτονιάς, αυτό είναι που ίσως κάποτε μας σώσει.

Πριν γυρίσουμε στο αμάξι για να φύγουμε, σταματήσαμε σε ένα ζαχαροπλαστείο και αγοράσαμε ένα σωρό κουτιά με σοροπιαστά για δώρα. Τα πιο πολλά, βέβαια, τα καταναλώσαμε πριν καν περάσουμε τα σύνορα, αλλά και πάλι, η πρόθεση μετράει.

Ύστερα από ένα βιαστικό πέρασμα από το Μοναστήρι, φτάσαμε στο συνοριακό φυλάκιο της Νίκης και λίγο μετά πίναμε πια καφέ στη Φλώρινα. Στον δρόμο για τη Θεσσαλονίκη συνειδητοποίησα ότι ως προς τον βασικό μου σκοπό (το να μαζέψω, δηλαδή, υλικό για το βιβλίο για το Βελιγράδι) το ταξίδι ήταν πολύ πετυχημένο. Κατά τα άλλα, όμως, είχα την εντύπωση ότι σκορπίσα στη διαδρομή ένα σωρό ταξιδιωτικές εκκρεμότητες, τις οποίες σύντομα θα έπρεπε να ξαναπάω να τις μαζέψω.

ο άνδρας με την κινηματογραφική μηχανή

Τον Οκτώβριο του 2012 έδωσα εξετάσεις και πέρασα στο Μεταπτυχιακό της Δημιουργικής Γραφής του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Τα μαθήματα του συγκεκριμένου μεταπτυχιακού, τα οποία παρακολούθησα ανελλιπώς μέχρι τον Ιούνιο του 2014, πραγματοποιούνταν σχεδόν εξολοκλήρου στη Φλώρινα. Έτσι, κάθε μήνα, ταξίδευα, κατά κανόνα με το αυτοκίνητό μου, για ένα τριήμερο προς τα βόρεια και μεταξύ άλλων ζούσα μια ημίγλυκη ψευδαίσθηση φοιτητικής ζωής που αυτού του είδους τα ακαδημαϊκά προγράμματα προσφέρουν.

Αν και η Φλώρινα δεν απέχει παρά ελάχιστα χιλιόμετρα από τα σύνορα με τη Φυρομία και αν και άκουγα συχνά τους συμφοιτητές μου να μου λένε για τις σύντομες καταναλωτικές επιδρομές που πραγματοποιούσαν στο γειτονικό Μοναστήρι, μέχρι το τέλος του Μεταπτυχιακού δεν είχα τολμήσει ακόμα να συμμετάσχω σε μια τέτοια επιχείρηση. Η ευκαιρία μου δόθηκε στην προτελευταία συνεδρία μαθημάτων, τον Μάιο του 2014, όταν ο Κώστας, εκεί που πίναμε καφέ στο κυλικείο της σχολής, με ρώτησε αν η πράσινη κάρτα που είχα βγάλει για να πάω στο Βελιγράδι ίσχυε ακόμα.

Λίγα μόλις λεπτά μετά βρεθήκαμε να διασχίζουμε με το Ανταμομπιλ τα σύνορα. Η αίσθηση αυτή του να διανύεις μια τόσο μικρή απόσταση και να περνάς σε μια άλλη χώρα, σχεδόν σε έναν άλλον κόσμο, είναι κάτι που δύσκολα μπορείς, νομίζω, να συνηθίσεις. Ειδικά εάν έχεις μεγαλώσει μέσα στην παριχαρακωμένη κουλτούρα του εθνικού κράτους, το οποίο μάλιστα έχει επίσης μεγαλώσει υπό το βάρος μιας, άλλοτε κάπως υπαρκτής και άλλοτε γενικώς απροσδιόριστης, απειλής από τα άλλα κράτη με τα οποία συνορεύει, και ως εκ τούτου οφείλει, ακόμα και σήμερα, να τα αντιμετωπίζει σαν τους ενοχλητικούς, ακατανόητους, μα πάντα υποχρεωτικούς γείτονές του.

Τέλος πάντων, έχοντας φύγει σχεδόν σκαστοί από το μάθημα, στο οποίο έπρεπε, λέει, να επιστρέψουμε σε κανένα δίωρο περίπου, ίσα που προλαβαίναμε να κάνουμε μια βόλτα και ενδεχομένως να ψωνίσουμε κάτι που μέχρι πριν λίγη ώρα ούτε καν σκεφτόμασταν πως είχαμε ανάγκη. Άλλωστε, οι πρώτες εικόνες που συναντά κανείς μπαίνοντας στις χώρες που βρίσκονται πέρα των βορείων συνόρων μας, δεν είναι παρά ατέλειωτες επιγραφές στα ελληνικά που διαφημίζουν τις εξαιρετικά χαμηλές τιμές σε σούπερ μάρκετ, πρατήρια καυσίμων, καταστήματα με αθλητικά είδη, ακόμα και οδοντιατρεία ή κομμωτήρια.

Σε λιγότερο από μισάωρο, λοιπόν, φτάσαμε στα Μοναστήρι ή Μπίτολα, από το οποίο είχαμε περάσει με τον Νίκο και δυο μήνες νωρίτερα, γυρίζοντας από μέσω Οχρίδας από το Βελιγράδι, αλλά λόγω τις καταρρακτώδους βροχής περιοριστήκαμε στο να το δούμε μέσα από τα τζάμια του αυτοκινήτου.

Η πρώτη αίσθηση που σου δημιουργείται βλέποντας αυτήν την πόλη είναι ότι, αισθητικά τουλάχιστον, αποτελεί μια συνέχεια της Φλώρινας. Σαν οι δυο τους να είχαν υπάρξει κάποτε μέρη του ίδιου αστικού ιστού, που κάποιος άρπαξε και έκοψε στη μέση τοποθετώντας ανάμεσα, για λόγους ασφαλείας, μια αναγκαία και ικανή έκταση αδιάφορης υπαίθρου. Η αίσθηση αυτή, όμως, σύντομα ανατρέπεται, αφού όσο κι αν μοιάζουν τα κέντρα τους και ειδικά οι αντίστοιχες παλιές γειτονιές γύρω από τα ποτάμια Ντραγκόρ και Σακουλέβα αντίστοιχα, γρήγορα καταλαβαίνεις ότι το Μοναστήρι υπήρξε, κάποτε τουλάχιστον, μια σημαντική βαλκανική μητρόπολη που ξέπεσε σε έναν γκρίζο μεθοριακό σταθμό στον πάτο της παλαιάς Γιουγκοσλαβίας.

Αφού διασχίσαμε, λοιπόν, την πόλη ως το κέντρο, όπου αρχίζουν οι εμπορικοί πεζόδρομοι, αφήσαμε κάπου το αμάξι και συνεχίσαμε με τα πόδια. Παντού σχεδόν ακούγαμε να μιλάνε ελληνικά ή έτσι νομίζω πως μου φάνηκε. Όταν το επισήμανα στον Κώστα, μου είπε πως κάποιος από αυτούς είναι αυτό που

λέμε «ντόπιοι», τονίζοντας κάπως περίεργα τη λέξη. Ο συμφοιτητής, συνταξιδιώτης και αργότερα ολίγον από συγκάτοικός μου, ο οποίος κατάγεται από κάποιο χωριό του Νομού Φλωρίνης, μου αποκάλυψε τότε ότι έχει και κάποιους μακρινούς συγγενείς στο Μοναστήρι, τους οποίους βέβαια βαριόταν να αναζητήσει, δημιουργώντας μου ακόμα περισσότερες απορίες. Οι απορίες αυτές με κάποιον τρόπο θα λύνονταν τον Αύγουστο του ίδιου καλοκαιριού, όταν παραθερίζοντας στο χωριό του Κώστα, θα έπεφτα πάνω σε ένα από τα περίφημα και διαβόητα ταυτόχρονα «σλάβικα» γλέντια της περιοχής.

Αφού περιπλανηθήκαμε για λίγο, χαζεύοντας την εναλλαγή παλιών εργατικών κατοικιών και ακόμα παλιότερων αρχοντικών, καθίσαμε κάπου για έναν σύντομο καφέ. Δίπλα μας, ένας τύπος διάβαζε την αυτοβιογραφία του Σερ Άλεξ Φέργκυσον μεταφρασμένη στα σλαβομακεδονικά. Θυμάμαι που κάθε λίγο και λιγάκι έσκαγε στα γέλια, σήκωνε το κεφάλι του, μας κοιτούσε και επαναλάμβανε φωναχτά το απόσπασμα που μόλις τον είχε τόσο διασκεδάσει. Στα ηχεία έπαιζαν εναλλάξ σλάβικα και ελληνικά λαϊκόποπ τραγούδια. Σκέφτηκα ότι ένας τουρίστας από την Ιαπωνία ή ξερωγώ το Μεξικό δεν θα μπροούσε με τίποτα να τα ξεχωρίσει.

Γυρίζοντας προς το αυτοκίνητο, περάσαμε μπροστά από ένα μεγάλο δημόσιο κτίριο με ένα χάλκινο

άγαλμα απέξω, το οποίο και μου τράβηξε αμέσως την προσοχή. Πλησιάσαμε για να το δούμε καλύτερα και να το φωτογραφίσουμε. Ήταν ένας άντρας με μια κινηματογραφική μηχανή. Ένας από τους αδερφούς Μανάκη, τους πρωτοπόρους κινηματογραφιστές που τότε έμαθα πως ήταν κατά κάποιο τρόπο, ασπούμε, Μοναστηριώτες και που, όπως συμβαίνει με όλους τους επιφανείς Βαλκάνιους της εποχής, η εθνικότητά τους αποτελεί αντικείμενο έριδας μεταξύ των κρατών που διαδέχτηκαν την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Το άγαλμα, αν και πολύ διακριτικό, έμοιαζε αρκετά παράταιρο με τον περιβάλλοντα χώρο, όπου άλλοι περνούσαν κουβαλώντας τις σακούλες με τα ψώνια τους, άλλοι κουβέντιαζαν πίνοντας τον καφέ τους, ενώ έφηβοι και ηλικιωμένοι πηγαиноέρχονταν πάνω στα σκέιτ και στα μπαστούνια τους αντίστοιχα. Κι όμως, ξανακοιτάζοντας πιο προσεκτικά τον χάλκινο αυτόν άνδρα, άρχισα να βρίσκω την παρουσία του όλο και πιο δικαιολογημένη. Ήταν σαν να είχε ταξιδέψει μέσα στον χρόνο για να κινηματογραφήσει την εποχή μας και τις συνήθειες των ανθρώπων της. Πόσο απίστευτα και αδιανόητα θα φαίνονταν τα πλάνα του, όταν θα γύριζε πίσω για να τα παρουσιάσει στους σύγχρονούς του;

Η ώρα, όμως, είχε περάσει και έπρεπε να επιστρέψουμε. Αγόρασα βιαστικά μερικά πακέτα με

καπνό, στη μισή τιμή περίπου από όσο κοστίζουν στην Ελλάδα, και φύγαμε.

Στα σύνορα ο φύλακας μάς ρώτησε βαριεστημένος εάν μεταφέρουμε κάτι απαγορευμένο και αμέσως, αρκούμενος στον λόγο μας, σήκωσε τη μπάρα και μας άφησε να περάσουμε.

παρακαμπτήρια μυστήρια

Την μετάβαση στο Βελιγράδι μέσω Αλβανίας και Μαυροβουνίου που δεν τόλμησα να κάνω με τον Νίκο τον Μάρτιο του 2014, την κατάφερα τελικά τέσσερις μήνες μετά, παρέα με τον Γεώ και τον Δημήτρη. Το ταξίδι αυτό, το πιο περιπετειώδες μέχρι στιγμής από όσα έχω κάνει στα Βαλκάνια, το σχεδιάζαμε με τον Γεώ από καιρό, σε σημείο που να έχει πάρει ήδη μυθικές διαστάσεις πριν καν το ξεκινήσουμε. Αρχικά επρόκειτο να το πραγματοποιήσουμε μόνοι οι δυο μας, αλλά ο Δημήτρης, ο πιο πολυταξιδεμένος με διαφορά από όλους τους φίλους μου, έκανε, την τελευταία στιγμή κυριολεκτικά, την έκπληξη και ήρθε να προστεθεί στους επιβάτες του Ανταμομπίλ.

Το ταξίδι ουσιαστικά ξεκίνησε από εκεί ακριβώς όπου τελείωσε η προηγούμενη βαλκανική μου μικροπεριπέτεια: από τη Φλώρινα. Προκειμένου, λοιπόν, να εκμεταλλευτούμε ολόκληρη την πρώτη μέρα για να διασχίσουμε με ασφάλεια την Αλβανία και να φτάσουμε το βράδυ στην Ποντογκόριτσα, επιλέξαμε να διανυκτερεύσουμε την προηγούμενη στη Φλώρινα και να αναχωρήσουμε για τα σύνορα όσο το δυνατόν χαράματα. Μου είχε φανεί λίγο

αστείο το να επισκέπτομαι την πόλη όπου έκανα ακόμα το μεταπτυχιακό μου για λόγους εξωσχολικούς, αλλά τελικά αποδείχτηκε σοφή επιλογή. Επίσης, το βράδυ εκείνο στη Φλώρινα ο Γεώ ξεκίνησε το διατροφικό του πείραμα, το οποίο θα μας απασχολήσει στη συνέχεια.

Πολύ νωρίς το πρωί, λοιπόν, σηκωθήκαμε, φορτώσαμε στο αμάξι της αποσκευές και τις απαραίτητες προμήθειες και ξεκινήσαμε για το συνοριακό φυλάκιο της Κρυσταλλοπηγής. Καμιά ώρα μετά, ως εκ θαύματος, βρισκόμασταν ξανά πίσω στη Φλώρινα, αφού συνειδητοποιήσαμε ότι είχαμε ξεχάσει τα διαβατήριά μας στη ρεσεψιόν του ξενοδοχείου. Εν πάση περιπτώσει, νωρίς ακόμα το πρωί ξαναξεκινήσαμε για τα ελληνοαλβανικά σύνορα, αλληλοβριζόμενοι για την επιπολαιότητα και την απροσεξία μας. Λίγες ώρες μετά, και επί αλβανικού πλέον εδάφους, θα ανακαλύπταμε ότι ο Γεώ είχε επίσης ξεχάσει το δίπλωμα οδήγησης και εγώ την κάρτα ανάληψης μετρητών στον Βόλο. Τέλος πάντων, για αυτό είναι οι φίλοι.

Επίσης, στα σύνορα πέσαμε πάνω σε μια μακρά αναμονή, οπότε και ναυάγησε οριστικά το σχέδιο μας να φτάσουμε στο Μαυροβούνιο πριν πέσει η νύχτα. Θα λέγαμε ίσως ότι δεν ξεκινήσαμε καλά, αλλά ευτυχώς η συνέχεια υπήρξε ασυγκρίτως ευτυχέστερη.

Στην Αλβανία κάναμε τρεις μεγάλες στάσεις και καμιά δεκαριά μικρότερες για διάφορους λόγους. Η πρώτη μεγάλη στάση ήταν στην Κορυτσά, για την οποία είχα προηγουμένως διαβάσει ότι θεωρείται η πιο ωραία αλβανική πόλη. Και είναι, πράγματι, πολύ όμορφη, με αρκετά παλιά εντυπωσιακά κτήρια, πολλά από τα οποία δυστυχώς έχουν ανακαινιστεί με τρόπο τέτοιο που αντί να αναδεικνύουν την ιστορία τους προδίδουν τη βιασύνη των ιδιοκτητών τους να βγάλουν κέρδος από αυτά. Πάντως, η πόλη –το κέντρο της τουλάχιστον- έχει μια παράδοση αριστοκρατική ατμόσφαιρα και οι κάτοικοί της είναι πολύ ευγενικοί – από τις σπάνιες φορές που ακούς στον δρόμο να σε ρωτούν εάν χρειάζεσαι βοήθεια χωρίς να το ζητήσεις. Σε κάποιο δρομάκι πέρασε πάνω σε έναν ταπεινό ξενώνα, η ιδιοκτήτρια του οποίου καθόταν στα σκαλάκια και έτρωγε σύκα. Μόλις μας είδε, σηκώθηκε αμέσως, σκούπισε τα χέρια της στο φουστάνι της και μας ρώτησε αν ψάχνουμε για δωμάτιο. Εμείς όμως είχαμε ακόμα πολύ δρόμο μπροστά μας. Μια άλλη φορά, ίσως.

Η δεύτερη στάση έγινε στο Πόγραδετς, στην άλλη πλευρά της λίμνης Οχρίδας από εκείνη που είχα επισκεφτεί τον Μάρτιο. Η άναρχη είσοδος της πόλης μάς τρόμαξε λιγάκι. Άθλιοι χωματόδρομοι, χωρίς σήματα και φανάρια με πιτσιρίκια που έπαιζαν ανάμεσα στα διερχόμενα αυτοκίνητα και πλανόδιους πωλητές που μόνο που δεν μας άρπαξαν

μέσα από το αυτοκίνητο για μας πείσουν να ρίξουμε έστω και μια ματιά στην αλλοπρόσαληπραμάτεια τους. Τελικά καταφέραμε να φτάσουμε σχεδόν χωρίς απώλειες στις όχθες της λίμνης, όπου και αφήσαμε κάπου το Ανταμομπίλ και βγήκαμε να πούμε έναν καφέ και να περπατήσουμε. Καθίσαμε σε ένα καφενείο μπροστά σε κάτι που έμοιαζε με πλαζ και όπου λιάζονταν καμιά διακοσαριά οικογένειες. Όσο θολό και αποτρόπαιο κι αν φαινόταν το νερό, τα πιτσιρίκια το γλεντούσαν και έκαναν όλα όσα κάνουν τα παιδιά, παντού σε όλον τον κόσμο, όταν έρχονται ομαδικώς σε επαφή με το υγρό στοιχείο. Για μια στιγμή σκεφτήκαμε κι εμείς να βουτήξουμε, αλλά οι τερατολογίες του σερβιτόρου για όσα μας περίμεναν στη συνέχεια της διαδρομής μάς έκοψαν τη φόρα.

Η επόμενη μεγάλη στάση ήταν τα Τίρανα. Μέχρι τα Τίρανα, όμως, σταματήσαμε αρκετές φορές για να προσευχηθούμε ή για να ευχαριστήσουμε τον Μολώχ της ασφάλτου που δεν μας έκανε την τιμή μας συμπεριλάβει στις θυσίες του. Ειλικρινά, εάν θέλετε να νιώσετε μεγάλες συγκινήσεις, εάν θεωρείτε την οδήγηση μια βαρετή συνήθεια, εάν είστε φίλοι του μηχανοκίνητου αυτοχειρισμού, πάρτε το αμάξι σας και βγείτε μια βόλτα στους αυτοκινητόδρομους της Αλβανίας.

Στα Τίρανα φτάσαμε κάποια στιγμή το απόγευμα. Οι δυο συνταξιδιώτες μου θέλαν να γευματίσουν

επειγόντως. Οπότε, εγώ που είχα ήδη σκάσει από τα φρούτα που είχα αγοράσει από τους υπαίθριους πωλητές της εθνικής οδού, είπα να αυτονομηθώ για λίγο και να κάνω μια βόλτα με τη φωτογραφική μου μηχανή. Τα Τίρανα είναι η χαρά του αστικού φωτογράφου. Οι υπερβολές στις κορυφογραμμές των οικοδομών και στην πολυχρωμία των προσόψεων, το δυσδιάκριτο όριο ανάμεσα στις αυλές και στα πεζοδρόμια, ανάμεσα στον δημόσιο και των ιδιωτικό χώρο, η ρευστότητα κάθε είδους οικιστικού και πολεοδομικού σχεδιασμού έχουν μετατρέψει την πόλη σε ένα εξωφρενικό σκηνικό κινηματογραφικής ταινίας. Μόνο που πρέπει να μείνεις, να ζήσεις και να το ψάξεις αρκετά, μέχρι να καταλάβεις εάν τελικά η ταινία αυτή είναι τρόμου ή κωμωδία.

Όταν επιβιβαστήκαμε ξανά στο Ανταμομπίλ για να συνεχίσουμε για τον Βορρά που μας περίμενε, οι φίλοι μου μού επισημάναν κάτι που εγώ μέσα στο χάσιμο της βόλτας μου δεν πρόσεξα καθόλου. Παντού, σε όλην την πόλη, σε μπαλκόνια και σε παράθυρα κρεμόντουσαν γερμανικές σημαίες. Σε τρεις μέρες ήταν ο τελικός του Μουντιάλ της Βραζιλίας και οι Αλβανοί είχαν αποφασίσει να δείξουν τη συμπάθειά τους απροκάλυπτα σε μία από τις δύο φιναλίστριες. Αργότερα, όταν θα αντικρίζαμε το Βελιγράδι επίσης σημαιοστολισμένο με τα αργεντίνικα εθνικά χρώματα, θα

καταλαβαίναμε ότι όλο αυτό ήταν κάτι πολύ πιο σοβαρό από μια αθώα οπαδική προτίμηση.

Από τα Τίρανα μέχρι τα σύνορα του Μαυροβουνίου μάς είχε απομείνει καμιά κατοστάρια χιλιόμετρα σχετικά ομαλού δρόμου, αλλά έτσι όπως τα είχαμε καταφέρει ήταν μοιραίο πια να μας βρει η νύχτα πολύ πριν φτάσουμε στον προορισμό μας. Το τοπίο, όσο προχωρούσαμε βορειότερα, άλλαζε διαρκώς και τώρα πια αντί για δάση και βουνά βλέπαμε στα αριστερά μας τον ήλιο να δύει πάνω από την Αδριατική. Επειδή από το πρωί οδηγούσα διαρκώς εγώ, αν και δεν ένιωθα καθόλου κουρασμένος, ζήτησα από τον Δημήτρη να με αντικαταστήσει στο τιμόνι, πιο πολύ για να χαζέψω λιγάκι τη διαδρομή πιο ξέγνοιαστος. Στο μεταξύ, ο τεράστιος ορεινός όγκος του Μαυροβουνίου που ορθωνόταν μπροστά μας σαν την Μόρντορ μάς υπενθύμιζε ότι ακόμα απέχαμε αρκετά από τον ημερήσιο στόχο μας.

Κι όταν, λίγο μετά είδαμε το μήκος της ουράς των οχημάτων που περίμεναν για να περάσουν τα σύνορα, αρχίσαμε πια να σκεφτόμαστε μήπως να επιστρέψουμε στη Σκόδρα για να ψάξουμε εκεί όσο ακόμα ήταν νωρίς κάποιο κατάλυμα. Τελικά, και χάρη μάλλον στο διπλωματικό διαβατήριο του Δημήτρη, το οποίο θα αποδειχτεί εξαιρετικά χρήσιμο και στη συνέχεια, μπορέσαμε και γλιτώσαμε αρκετή αναμονή και το Ανταμομπίλ προσέθεσε την επίσκεψη σε ακόμα μια χώρα στο βιογραφικό του.

Ευτυχώς, η πρωτεύουσα του Μαυροβουνίου δεν απείχε πολύ από τα νότια σύνορα της χώρας. Οι προβλέψεις μου, όμως, για μια εύκολη εύρεση δωματίου και η σχετική τακτική μου που ανέπτυξα ήδη σε προηγούμενο κεφάλαιο αμέσως διαψεύστηκαν, αφού δεν είχα καθόλου υπολογίσει πως βρισκόμασταν σε φουλ τουριστική περίοδο. Έτσι, μετά από μια μάλλον κουραστική περιπλάνηση στο κέντρο της Ποντογκόριτσας ή σε αυτό που εμείς εκείνη τη στιγμή θεωρήσαμε ως κέντρο, καταφύγαμε στην αναζήτηση μέσω διαδικτύου, η οποία και μας οδήγησε σε ένα φτηνό ξενοδοχείο λίγο έξω από την πόλη, το μόνο ίσως με διαθέσιμα κρεβάτια.

Αν και ήταν ήδη αρκετά αργά και εμείς πολύ κουρασμένοι από την ολόήμερη και περιπετειώδη βόλτα, είπαμε να δοκιμάσουμε μια μικρή, έστω, εκ νέου κάθοδο στο κέντρο για να μην φύγουμε το επόμενο πρωί χωρίς να έχουμε δει τι παίζει με την πρωτεύουσα αυτού του νέου και παλαιού ταυτόχρονα κράτους. Έτσι, αφού φάγαμε κάτι πρόχειρο, ήπιαμε ένα ποτό κάπου στα όρθια και περπατήσαμε για καμιά περίπου ώρα σε αυτό που οι ντόπιοι, αυτή τη φορά, μας υπέδειξαν ως κέντρο της πόλης, κατέληξα στα εξής βιαστικά και εννοείται αυθαίρετα συμπεράσματα:

Το Μαυροβούνιο, όπως και όλες οι άλλες, παλιές και νέες χώρες των Βαλκανίων, επείγεται να αποδείξει

στους επισκέπτες του, αν όχι και στους ίδιους του τους κατοίκους, πόσο πολύ ευρωπαϊκή πόλη είναι – η αγορά του μοιάζει αποστειρωμένη από καθετί ανατολίτικο- πόσο πολύ θέλει να ενταχθεί στους δυτικοευρωπαϊκούς πολιτικούς θεσμούς –παντού, όλες οι συναλλαγές γίνονται παραδόξως με ευρώ- πόσο πολύ η ιστορική του σύνδεση με τη αδερφή Σερβία οφείλεται σε παρεξήγηση –η χρήση της λέξης Γιουγκοσλαβία και τα παραγώγων της μπορεί να οδηγήσει ακόμα και σε καυγά- και πόσο μεγάλη ανάγκη έχει η οικονομία του από το συναλλαγμα των Ρώσων –ολόκληρη η χώρα μετατρέπεται σιγά-σιγά σε μια κανονική τουριστική αποικία του ξανθού γένους.

Ειλικρινά, τέσσερα χρόνια μετά από εκείνο το ταξίδι, ελάχιστα πράγματα θυμάμαι πια από την Ποντγκόριτσα. Από το Μαυροβούνιο, πάντως, γενικά δεν πρόκειται με τίποτα να ξεχάσω την υπέροχη διαδρομή που κάναμε την επόμενη μέρα, διασχίζοντας κοιλάδες και βουνά, πάνω σε έναν άνετο και ασφαλή καινούριο αυτοκινητόδρομο, για να φτάσουμε στη Σερβία και στον βασικό μας προορισμό. Και μόνο αυτή η συγκεκριμένη μέρα του ταξιδιού υπήρξε ικανή για να δικαιώσει την επιλογή μας να επισκεφτούμε τη χώρα οδικώς, για να μπορούμε ανά πάσα στιγμή να κάνουμε στάση όπου γουστάραμε για να χαζέψουμε τη άγρια μαυροβουνίσια φύση, για να φάμε σε κάποια από

τις ταβέρνες των χωριών, για να αγοράσουμε αυτά τα εκρηκτικά λικέρ αμπελοφιλοσοφώντας με τους υπαίθριους πωλητές στις άκρια του δρόμου.

Τέλος, εντύπωση μού έκαναν τα σύνορα ανάμεσα στη Σερβία και το Μαυροβούνιο. Όχι λόγω της αυστηρότητας των υπαλλήλων –ήδη είχα ψιλοσνηθίσει τα ένστολα βαλκανικά βλέμματά- όσο λόγω της τεράστιας απόστασης ανάμεσα στα δυο φυλάκια. Η νεκρή ζώνη μεταξύ Μαυροβούνιων και Σέρβων είναι η μεγαλύτερη που έχω δει –μιλάμε για δεκάδες χιλιόμετρα- σε όλα τα οδικά ταξίδια μου. Λες και οι δύο παλιοί συγκάτοικοι να μην θέλουν πια ούτε να βλέπουν ούτε να ακούν ο ένας τον άλλον.

Με αυτά και με αυτά φτάσαμε κατά το απόγευμα της δεύτερης μέρας του ταξιδιού μας στο Βελιγράδι. Για το οποίο Βελιγράδι, διαβάστε σχετικά εδώ: http://dreamtigers.gr/sites/default/files/free_ebooks/gia_mia_xoufta_dinaria.pdf. Είπαμε, στα παρόντα απόσπασματα άλλο είναι το θέμα.

Μετά από τρεις μέρες ήρθε η ώρα να αφήσουμε ξανά το αγαπημένο Βελιγράδι και να πάρουμε τον δρόμο της επιστροφής. Βιασύνη ιδιαίτερη δεν υπήρχε και ήδη είχαμε συμφωνήσει ότι θα κάναμε μια στάση καθοδόν στα Σκόπια, όπου και θα διανυκτερεύαμε. Μόλις μπήκαμε, όμως, στο Ανταμομπίλ κάποιος -δεν θυμάμαι τώρα ποιος-

πέταξε την πιο τρελή ιδέα: «Μήπως, αντί να πάμε προς τα Σκόπια κατευθείαν, να κάνουμε μια μικρή παράκαμψη;» «Τι είδους παράκαμψη, δηλαδή;» «Να μωρέ, μήπως να περνούσαμε και μια βόλτα από το Κοσσυφοπέδιο;»

Αμέσως άνοιξαν οι χάρτες, ενώ ο Δημήτρης, ως πιο έμπειρος και προνοητικός, έσπευσε να συμβουλευτεί τους σχετικούς ιστότοπους για να βεβαιωθεί ότι το ιδιόμορφο καθεστώς το κρατιδίου μπορούσε να αντέξει τον ταξιδιωτικό μας αυθορμητισμό.

Η παράκαμψή μας εννοείται ότι μας έβαλε σε νέες περιπέτειες με το φτάσαμε στα παράδοξα σύνορα του Κοσόβου. Εκεί, αφού περάσαμε από τρεις ελέγχους, έναν από Σέρβους αστυνομικούς, έναν από τους άντρες του Ηνωμένων Εθνών και έναν από τους Κοσοβάρους φύλακες, υποχρεωθήκαμε να πληρώσουμε ένα σεβαστό για τα βαλκανικά δεδομένα ποσό για την ασφάλεια του Ανταμομπίλ, αφού η πράσινη κάρτα δεν ισχύει εντός αυτής της ταραγμένης επικράτειας. Επίσης, και στους τρεις ελέγχους που περάσαμε, ρωτηθήκαμε, όχι και τόσο εθιμοτυπικά για τον σκοπό του ταξιδιού μας, χωρίς μάλλον να τους πείσουμε με τις ειλικρινείς μα όχι και τόσο αληθοφανείς απαντήσεις μας.

Την ίδια ακριβώς απορία δημιουργήσαμε και στους κατοίκους της Πρίστινας, σε όσους ήρθαμε σε

επαφή, δηλαδή, εκεί όπου καθίσαμε να φάμε και όλοι μας κοιτούσαν σαν να προσπαθούσαν να καταλάβουν τι ακριβώς δεν πήγαινε καλά με την περίπτωσή μας. Εκεί, όμως, όπου παραλίγο να δημιουργήσουμε πραγματικό θέμα, σε σημείο να επέμβουν μέχρι και οι ειρηνευτικές δυνάμεις ήταν μετά, όταν κάνοντας βόλτα στον κεντρικό πεζόδρομο της πόλης, αρχίσαμε να βγάζουμε φωτογραφίες αυτά που εμείς θεωρούσαμε αξιοθέατα. Το μόνο, πάντως, αληθινό αξιοθέατο που συναντήσαμε, το μόνο δηλαδή μνημείο που τόσο οι ταξιδιωτικοί οδηγοί όσο και οι ίδιοι οι Πριστινέζοι προτείνουν ως τέτοιο, ήταν μια λέξη στα αγγλικά, χτισμένη με γιγαντιαία γράματα, ζωγραφισμένα όλα σε χρώματα παραλλαγής, και στολισμένη ολόγυρα με νατοϊκές και αμερικάνικες σημαίες. Η λέξη newborn.

Φεύγοντας από την Πρίστινα και καθοδόν για τα Σκόπια είχαμε ακόμα μια παρολίγον εξαιρετικά δυσάρεστη εμπειρία. Αν και δεν έτρεχα ιδιαιτέρως γρήγορα, ξάφνου εμφανίστηκε μπροστά μας μια μικρή αστυνομική δύναμη και μας ζήτησε να σταματήσουμε δια τα περαιτέρω. Οι πρώην Γιουγκοσλάβοι αστυνομικοί είναι διαβόητοι για την επινοητικότητά τους, όταν θέλουν να σου κόψουν κλήση, δηλαδή όταν θέλουν να σου δώσουν μια ευκαιρία να δοκιμάσεις την εμπειρία της δωροδοκίας δημόσιου λειτουργού. Οι συγγεκριμένοι εκτός από επινοητικοί ήταν και βαρέως οπλισμένοι

με πολυβόλα και άλλα τέτοια όμορφα, οπότε είπαμε να μην το ρισκάρουμε και αρχίσαμε να να ψάχνουμε στις τσέπες για πεντάευρα (διαβαλκανική μονάδα «φιλοδωρήματος»). Παραδόξως, όμως, εμείς είχαμε μόλις πέσει στους τιμιότερους ένστολους της χερσονήσου, που όχι μόνο δεν ήθελαν τα λεφτά μας, αλλά ήταν και εξαιρετικά πρόθυμοι να μας εξηγήσουν πόσο σοβαρό αδίκημα είναι η απόπειρα χρηματισμού ενστόλου κοσσυφόπαιδος. «Καλά, αφήστε το πάνω μου», είπε ο Δημήτρης, και βγήκε από το αμάξι με το διπλωματικό διαβατήριό στα δόντια. Λίγα λεπτά μετά τα παιδιά με τα αυτόματα μάς χαιρετούσαν χαμογελαστά και μας εύχονταν καλό ταξίδι.

Ο δρόμος για τα σπίτια μας ήταν πλέον ανοιχτός. Αλλά για να φτάσουμε ως εκεί έπρεπε να περάσουμε από την τελευταία πίστα του παιχνιδιού: Τα Σκόπια.

Στα Σκόπια δεν μπήκαμε στη διαδικασία να ψάξουμε για κατάλυμα, αφού είχαμε ήδη κλείσει ηλεκτρονικώς ένα δωμάτιο σε έναν ξενώνα που βρισκόταν συμπτωματικά ακριβώς απέναντι από την ελληνική πρεσβεία. Ως εκ τούτου, μπήκαμε μες στην πόλη και κατευθυνθήκαμε καρφί προς μια συγκεκριμένη διεύθυνση. Κι αφού τακτοποιήσαμε το αμάξι και τις αποσκευές, βγήκαμε για να θαυμάσουμε από κοντά –εγώ, θυμίζω, το είχα

ξαναδει πριν τέσσερα κεφάλαια- το περίφημο ««ιστορικό»» κέντρο της πόλης.

Δεν σκοπεύω, φυσικά, να αρχίσω εδώ να αναπτύσσω τη γνώμη μου για το ονοματολογικό ζήτημα, το χρονικό του οποίου, πάντως, επιμένω πως εάν υπήρχε τρόπος να πληροφορηθούν σχετικά οι αρχαίοι Μακεδόνες θα είχαν γαμηθεί στα γέλια με τα καραγκιοζιλίκια μας. Τέλος πάντων, όπως θα έχετε ήδη, φαντάζομαι, προσέξει, όταν αναφέρομαι στη γείτονα, άλλες φορές την ονομάζω Φυρομία – μου αρέσει γιατί, για κάποιον λόγο, μου θυμίζει χώρα της έπικ φάντασου λογοτεχνίας- άλλες την λέω «Χώρα δίχως Όνομα» -που να μην πω τώρα τι θυμίζει- και κάπου, αν δεν κάνω λάθος, Άλλη Μακεδονία – που παραπέμπει και σε κάποιο άλλο σύμπαν παράλληλο και τέτοια ωραία πράγματα. Όσους από τους κατοίκους αυτής της χώρας γνώρισα στα ταξίδια μου μού φάνηκαν άνθρωποι φιλικοί, ευχάριστοι και ειλικρινείς και το πιο σημαντικό, όσο γαμημένα παράδοξο και να ακούγεται, φιλέλληλες – άλλωστε, οι περισσότεροι μιλούσαν άψογα σχεδόν τα ελληνικά. Από όποια μεριά και να το πιάσουμε, η Άλλη Μακεδονία, όπως και ολόκληρη η Νότια Βαλκανική είναι η φυσική μας ενδοχώρα. Σε ολόκληρο τον κόσμο, ρόλος της κάθε ενδοχώρας είναι να κοιτάζει διαρκώς προς τα παράλια και ρόλος των παραλίων είναι, αν όχι να κοιτούν και να καρφώνονται, τουλάχιστον να μην αποστρέφονται

την ενδοχώρα τους. Άμα στις δυο πλευρές κουμάντο κάνουν απατεώνες και ψυχασθενείς, είναι απολύτως λογικό τα κοιτάγματα αυτά να οδηγήσουν σε στραβώματα, μανούρες και καυγάδες. Αν όμως παίζουν λογικά παιδιά που ανοίγουν, λέμε τώρα, πού και πού και κανένα βιβλίο Ιστορίας, τα βλέμματα τα εκατέρωθεν μπορούν να οδηγήσουν στις πιο ωραίες καταστάσεις. Και όσο για τα ονόματα αυτά είναι για να γκρινιάζουν οι συμπεθέρες στο τραπέζι μετά από τη βάφτιση.

Κοίτα να δεις που την ψιλοείπα τη γνώμη μου τελικά. Τέλος πάντων, ωραία όλα αυτά, αλλά ειλικρινά, όποιος δεν έχει δει από κοντά το κέντρο των Σκοπίων, πρέπει να πάει το συντομότερο. Πιο εξωφρενικό, παραλληληματικό, φαραωνικό θεματικό πάρκο παίζει να μην έχει υπάρξει ποτέ στην παγκόσμια ιστορία. Όλοι αυτοί οι γιγαντιαίοι Φίλιπποι, Βουκεφάλες, Ολυμπιάδες και φυσικά Αλέξανδροι, όλα αυτά τα χάλκινα, πέτρινα και μαρμάρινα τερατουργήματα συνθέτουν έναν ύμνο στην παράνοια, τόσο εξώφθαλμα κακόγουστο, που καταντά πραγματικά υπέροχος. Γενικά αν ήσουν Σκοπιανός γλύπτης τα τελευταία χρόνια την είχες κάνει την περιουσία σου – πάντως, με μια λίγο πιο προσεχτική παρατήρηση μπορεί να δει κανείς ανάμεσα στα πιο ταπεινά και ανώνυμα αγάλματα κάποιες μικρές πράξεις αντίστασης των καλλιτεχνών σε όλην αυτήν την τρέλα.

Αφού χορτάσαμε από τέχνη και Ιστορία, αφήσαμε το κέντρο των Σκοπίων και κατευθυνθήκαμε με τα πόδια προς την πραγματική παλιά πόλη, που μοιάζει αρκετά με τη δικιά μας Άνω Πόλη και καθίσαμε να φάμε κάπου στο αντίστοιχο Τσινάρι. Εκεί ολοκλήρωσε και ο Γεώ τον γαστρονομικό του μαραθώνιο, αφού κατάφερε να τραφεί επί έξι μέρες –με ότι αυτό συνεπάγεται για τη στομαχική υγεία του- με το ίδιο ακριβώς πιάτο, το οποίο συναντιέται φυσικά παντού στα καυτερά Βαλκάνια: Κεμπάπια. Για να βγάλει την επόμενη μέρα, επί ελληνικού εδάφους πια, το πολυαναμενόμενο πόρισμα, πως τελικά από όλα όσα κι αν δοκίμασε στη Φλώρινα τα φτιάχνουνε καλύτερα, δίνοντας έτσι στο ταξίδι μας μια επίγευση φαιδρής ματαιότητας.

προσεχώς, βόμβες στο φλαμίνγκο

Στα τέλη του καλοκαιριού του 2014 βρέθηκα για ακόμα μια φορά στο σπίτι του Νίκου στη Θεσσαλονίκη, ψάχνοντας να βρω έναν τρόπο επιτέλους για να πάψω να επισκέφτομαι αυτήν την πόλη ως περαστικός. Όμως η οριστική μου μετακόμιση εδώ θα αργούσε ακόμα έναν χρόνο, αφού ακόμα απουσίαζε η βασική της προϋπόθεση. Έτσι, προς το παρόν συνέχιζα να παριστάνω τον τουρίστα, επιδιδόμενος μάλιστα, παρέα με τον Νίκο, στο παράδοξο είδος του «νεκροταφειακού» τουρισμού. Συμμαχικό νεκροταφείο στο Ζεϊτέλικ, ινδικό νεκροταφείο στον Δενδροπόταμο, νεκροταφείο Βογομίλων στη Χαλκηδώνα, γενικά δεν είχαμε αφήσει ψυχή στην περιοχή που να μην την ενοχλήσουμε.

Το πρωί εκείνο ο Νίκος με ξύπνησε προτείνοντας μου με ενθουσιασμό να πάμε να δούμε από κοντά κάποιο από τα στρατιωτικά κοιμητήρια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου που βρίσκονται κοντά στα σύνορα, εκεί όπου πριν έναν αιώνα απλωνόταν η γραμμή του Μακεδονικού Μετώπου.

Έτσι, ξεκινήσαμε για τα βόρεια του Νομού Κιλκίς και μετά από μια όχι και τόσο σύντομη στάση στο

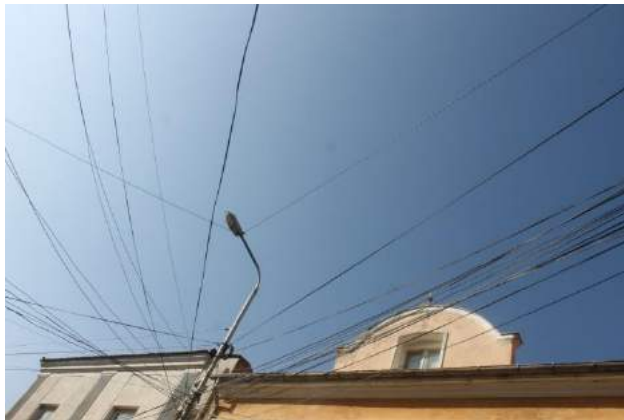
Γυναικόκαστρο και την ώρα που ξεπούσε μια αιφνίδια αυγουσιτιάτικη μπόρα, εμείς φτάναμε στη Δοϊράνη. Βρήκαμε το νεκροταφείο των πεσόντων συμμάχων μας, που είναι δίπλα ακριβώς στο συνοριακό φυλάκιο, το επισκεφτήκαμε στα γρήγορα και ύστερα, περάσαμε τα σύνορα για να δούμε τι καιρό κάνει στη γείτονα ακατονόμαστη ακόμα χώρα.

Μόλις βρεθήκαμε επί φυρομιανού εδάφους, η βροχή κόπασε και μέχρι να φτάσουμε στο πρώτο παραλίμνιο χωριό είχε σταματήσει και βγήκε ξανά ο ήλιος. Όλο αυτό το θεωρήσαμε, φυσικά, ως μια ακόμα απόδειξη της διαθνούς συνωμοσίας που τόσα χρόνια εξυφαίνεται σε βάρος της ελληνικότητας και της καλοκαιρινότητας της Μακεδονίας μας. Και ύστερα, έτσι όπως ήμασταν πεινασμένοι και για άλλα πράγματα πέρα από γνώση και εμπειρίες, είπαμε να καθίσουμε σε μια από τις ταβέρνες δίπλα στη λίμνη και να δοκιμάσουμε την επίσης κλεμμένη, εννοείται, από εμάς κουζίνα των μοχθηρών γειτόνων μας.

Οι ταβέρνες, όπως και όλο το χωριό ήταν γεμάτες από οικογένειες που παραθέριζαν στη Δοϊράνη, η οποία, ενώ από τη δικιά μας πλευρά είναι μέσα στην παρακμή και την εγκατάλειψη, από τη δικιά τους είναι κανονικό τουριστικό θέρετρο, χρωματισμένο επίσης από μια γκριζοκίτρινη παρακμή, που όμως εδώ μοιάζει λίγο πιο θελκτική ή έστω λίγο πιο ενδιαφέρουσα. Μια εξήγηση για αυτήν την διαφορά

βρήκα, νομίζω, στο ύψος του σερβιτόρου, όταν ήρθε να πάρει παραγγελία και έκπληκτος ανακάλυψε ότι είμαστε Έλληνες. Το αμήχανο «και πώς και ήρθατε ως εδώ;» εύκολα μπρούσε να μεταφραστεί ως εξής: «Τι γυρεύετε εδώ πέρα στα λιμνάζοντα νερά; Αφού εσείς έχετε θάλασσα.»

Τέλος πάντων, φάγαμε, ήπιαμε, πληρώσαμε με το ισχυρό μας νόμισμα και βγήκαμε να κάνουμε μια βόλτα στην προκουμαία. Μια σάπια βάρκα που έφερε ένα ελληνικό γυναικείο όνομα είχε προσαράξει στην ακτή και είχε μετατραπεί σε εντευκτήριο βατράχων. Μάλλον κάποιος δικός μας ψαράς από απέναντι την εγκατέλειψε και αυτή ήρθε και ζήτησε άσυλο στους σλάβους. Ο τζόγος της Ιστορίας, σκέφτηκα. Ο ίδιος τζόγος που έφερε και τόσους νέους άντρες από τις γαλλικές και αγγλικές αποικίες πριν ένα αιώνα ως εδώ για να σκοτωθούν υπερασπιζόμενοι ένα μέτωπο που άνετα θα μπορούσε να είχε στηθεί κάποιες δεκάδες χιλιόμετρα παραπάνω ή παρακάτω.

μια κατά λάθος κυριακή

Τον Οκτώβριο του 2014 έκανα ακόμα ένα ολιγόωρο βαλκανικό ταξίδι, αυτή τη φορά στη Βουλγαρία, το οποίο η αλήθεια είναι ότι προέκυψε κατά λάθος. Ξεκινήσαμε πρωί-πρωί και κυριακάτικα με τον Νίκο από τη Θεσσαλονίκη, για να επισκεφτούμε τα οχυρά του Ρούπελ στα βόρεια του Νομού Σερρών. Στον δρόμο, όμως, καθυστερήσαμε σταματώντας σε κάθε σημαντικό και ασήμαντο αξιοθέατο που συναντούσαμε ή και επινοούσαμε, με αποτέλεσμα όταν φτάσαμε στο Ρούπελ, το οποίο δεν είναι ακριβώς μνημείο, αλλά στρατιωτική εγκατάσταση, να το βρούμε κλειστό. Αφού, λοιπόν, είχαμε ήδη κάνει τόσο δρόμο μέχρι εκεί και αφού πια βλέπαμε να κυματίζουν οι σημαίες πάνω από το συνοριακό φυλάκιο του Προμαχώνα, είπαμε να πάμε μέχρι το Πετρίτσι.

Το Πετρίτσι, το Παλαιό Πετρίτσι δηλαδή, αφού σήμερα υπάρχει και ένα ακόμα Νέο, από τη δικιά μας πλευρά των συνόρων, είναι η πρώτη βουλγάρικη πόλη που συναντά κανείς ταξιδεύοντας από Θεσσαλονίκη προς Σόφια μέσω Σερρών. Πριν από τις ανταλλαγές των πληθυσμών, ζούσε εκεί μια ικανή ελληνική κοινότητα, τα ίχνη της οποίας υπάρχουν

ακόμα, αν και επιμελώς κρυμμένα. Όπως και στην περίπτωση του Μοναστηρίου, που εξετάσαμε τρία κεφάλαια νωρίτερα, η πόλη ζει από τους Έλληνες που έρχονται μέχρι εδώ για να ψωνίσουν. Το πράγμα πηγαίνει κάπως έτσι: Αυτοί μας βλέπουν σαν τους πλούσιους γείτονες και κάνουν ό,τι μπορούν για να μας πείσουν να προτιμήσουμε την αγορά τους και εμείς που δεν είμαστε ακριβώς πλούσιοι, αλλά απλώς σε λίγο καλύτερη κατάσταση από αυτούς, τους προτιμάμε γιατί λόγω κρίσης, που λένε, ακόμα και είκοσι λεπτά φτηνότερα η εξάδα των εμφιαλωμένων νερών φαντάζει μεγάλη ευκαιρία.

Αυτή τη φορά, πάντως, οι πινακίδες στα ελληνικά που μου έκαναν τη μεγαλύτερη εντύπωση ήταν αυτές των καταστημάτων που πουλούσαν νυφικά και γαμπριάτικα κουστούμια και κυρίως των γραφείων κηδειών. Μετά, βέβαια, έμαθα ότι τα τελευταία προσελκύουν όλο και περισσότερους πελάτες από την Ελλάδα, όχι μονάχα λόγω των τιμών του, αλλά και επειδή για κάποιον που θέλει μετά θάνατον να αποτεφρωθεί και όχι να ταφεί παραδοσιακά, θα βρει εκεί το πλησιέστερο δυνατό κρεματόριο.

Αφού φτάσαμε, λοιπόν, στο Πετρίτσι, μετά από οδήγηση δέκα με δεκαπέντε λεπτών επί βουλγαρικού εδάφους, αφήσαμε κάπου το αμάξι και κατεβήκαμε να περπατήσουμε. Όσο και αν

περιπλανηθήκαμε, όμως, στα στενά δρομάκια του, δεν βρήκαμε τίποτα το ιδιαίτερο που να τραβήξει την προσοχή μας. Η πόλη έμοιαζε λιγάκι ψεύτικη, σαν να είχε χτιστεί μόνο και μόνο για να στεγάσει την αγορά και για να πλαισιώσει τις βιτρίνες της. Τα σπίτια θύμιζαν σκηνικό μιας εξαιρετικά χαμηλού προϋπολογισμού τανίας, τόσο που μου φαινόταν πως αν ακουμπούσα λίγο πάνω τους, θα κατέρρεαν. Οι άνθρωποι, σιωπηλοί και σκυθρωποί, δεν έδειχναν και μεγάλη διάθεση για να παραστήσουν τους εξυπηρετικούς οικοδεσπότες. Ήπιαμε έναν καφέ στα όρθια, μιλώντας σχεδόν ψιθυριστά για να μην τους ενοχλήσουμε, και ξαναμπήκαμε στο αμάξι για να φύγουμε.

Ο Νίκος, την ώρα που βγαίναμε ξανά στον αυτοκινητόδρομο, μου είπε ότι μιας και φτάσαμε ως εδώ, καλό θα ήταν να γεμίζαμε, τουλάχιστον, το αμάξι με φτηνή βενζίνη, πριν ξαναπεράσουμε τα σύνορα. Έτσι, έκανα αναστροφή και μπήκα ξανά στο Πετρίτσι για να βρω ένα βενζινάδικο. Χωρίς να το καταλάβω, όμως, ψιλοχάθηκα και αντί να πάρω πάλι τον δρόμο προς το κέντρο, βρέθηκα σε έναν οδικό λαβύρινθο που οδηγούσε προς τις ακόμα πιο φτωχικές και αντιτουριστικές γειτονιές της πόλης. Χαμηλά σπίτια, χωμένα σχεδόν μέσα στο έδαφος. Μικρές αυλές όπου δεν ήσουν σίγουρος εάν τα λουλούδια στηρίζονται στους φράχτες ή το ανάποδο. Μέσα στην κάθε αυλή, ακόμα και έξω

στον δρόμο σε κάποιες περιπτώσεις, είχε στηθεί και από ένα πολύχρωμο και θορυβώδες οικογενειακό τραπέζι. Οι Πετρισιώτες γλεντούσαν την Κυριακή, την ανεπίσημη και όμως σπουδαιότερη γιορτή του κόσμου που κάποτε κι εμείς τιμούσαμε, μα τώρα πια φοβάμαι πως την έχουμε ξεχάσει.

Σταματήσαμε δυο-τρεις φορές να ρωτήσουμε πού θα βρούμε βενζινάδικο, αλλά οι μισοί ήταν ήδη αρκετά πιωμένοι για να καταλάβουμε τι λέγανε και οι άλλοι μισοί, αντί για απάντηση, επέμεναν να κάνουμε μια στάση και να καθίσουμε έστω για λίγο στην παρέα τους. Τελικά, βρήκαμε στην τύχη ένα ανοιχτό πρατήριο, φουλάραμε βενζίνη και βγήκαμε ξανά στον δρόμο προς τα σύνορα.

Όταν γυρίσαμε στη Θεσσαλονίκη, έκατσα να δω αν έβγαλα καμιά φωτογραφία της προκοπής από το σύντομο αυτό ταξίδι. Τότε θυμήθηκα που μην βρίσκοντας κάτι ενδιαφέρον μπροστά μου, ενώ περπατούσαμε στο κέντρο του Πετρισιού, άρχισα κάποια στιγμή να κοιτάζω προς τα πάνω.

για πάντα

Μετά το κρεσέντο του 2014 έπρεπε να περάσει μισός περίπου χρόνος μέχρι το επόμενο οδικό ταξίδι στις γειτονικές χώρες. Στο μεταξύ είχα αρχίσει να επεξεργάζομαι το υλικό που είχα συλλέξει κατά τη διάρκεια των επισκέψεών μου στο Βελιγράδι και δούλευα πάνω στο «Για μια Χούφτα Δηνάρια», το οποίο και δημοσίευσα τον Απρίλιο του 15. Λίγες μέρες πριν τη δημοσίευσή του προέκυψε ένα νέο σύντομο ταξίδι στα Βαλκάνια, αυτή τη φορά προς μια άλλη, τελείως διαφορετική, κατεύθυνση. Έτσι αυτή τη φορά αντί για βόρεια και βορειοδυτικά το Ανταμομπίλ αναχώρησε προς τα ανατολικά και συγκεκριμένα προς την Αδριανούπολη και μέσω αυτής προς τη Μαύρη Θάλασσα και έπειτα τη Φιλιππούπολη.

Το Εντιρνέ και το Πλόβντιβ, για να χρησιμοποιήσω τα σύγχρονα ονόματά τους, ιστορικές πόλεις και οι δυο, εξίσου γοητευτικές με τον δικό του τρόπο και φορτωμένες με πολλά και ενδιαφέροντα μνημεία, υπήρξαν μια αποκάλυψη. Το πιο προκλητικό από όλα τα χαρακτηριστικά τους, όμως, ήταν η εγγυτητά τους στην Ελλάδα και η μικρή απόσταση που χρειάζεται να πραγματοποιήσει κανείς οδικώς από

τα σύνορα για να επισκεφτεί δύο μεγάλα αστικά κέντρα, ζωντανούς κόμβους του τούρκικου και του σλάβικου πολιτισμού αντίστοιχα και με έκδηλα τα ίχνη της ελληνικής ιστορικής παρουσίας. Για αυτό και η μεγάλη μου απορία, επιστρέφοντας από το ταξίδι, ήταν γιατί σταλήθεια δεν είχα επισκεφτεί τόσον καιρό αυτές τις δύο πόλεις ή γιατί ακόμα δεν το είχε κάνει σχεδόν κανείς από τους φίλους μου.

Η διαδρομή που ακολούθησα είχε ως εξής: Από τη Θεσσαλονίκη κινήθηκα ανατολικά μέσω της Εγνατίας μέχρι το συνοριακό φυλάκιο των Κήπων, από όπου μπήκα στην Τουρκία. Το φυλάκιο των Καστανιών είναι πολύ πιο κοντά στην Αδριανούπολη, αλλά την περίοδο εκείνη λόγω πλημύρρων ήταν κλειστό. Λίγα χιλιόμετρα μετά τα σύνορα έστριψα βόρεια στον αυτοκινητόδρομο που κινείται σχεδόν παράλληλα με τον ποταμό Έβρο. Οι οδικό δίκτυο της Τουρκίας είναι τραγικό και πέρα από τις τρύπες και μπαλώματα στους δρόμους πρέπει να έχεις το νου σου διαρκώς στα οχήματα αλλά και στους πεζούς που πετάγονται από το πουθενά μπροστά σου με χαρακτηριστική άνεση, σαν να είναι το πιο φυσικό πράγμα στον κόσμο.

Η είσοδος της Αδριανούπολης είναι αποκαρδιωτική και με το που φτάνεις, αμέσως σκέφτεσαι πώς θα φύγεις. Αν κάνεις λίγη υπομονή, πάντως, το κέντρο της με τις πολύχρωμες κλειστές αγορές τα σπουδαία οθωμανικά μνημεία σε αποζημιώνει.

Από την Αδριανούπολη, όπου έμεινα ένα βράδυ, έφυγα το επόμενο πρωί με κατεύθυνση τα σύνορα με τη Βουλγαρία. Η σήμανση στους δρόμους, όμως, με μπέρδευσε και χωρίς να το καταλάβω βρέθηκα να οδηγώ προς την Κωνσταντινούπολη, πράγμα που έσπευσα αμέσως να διορθώσω κάνοντας την μεγαλύτερη οδηγική ταρζανιά της ζωής μου. Στα τουρκοβουλγαρικά σύνορα έπεσα σε μια μεγάλη ουρά αυτοκινήτων και στους πιο ζόρικούς συνοριοφύλακες. Οι Τούρκοι επέμεναν να μάθουν πού και πώς είχε στραπατσαριστεί η πόρτα του συνοδηγού στο Ανταμομπίλ –ένα ατύχημα που είχε συμβεί έναν χρόνο νωρίτερα στον Βόλο- και με άφησαν να φύγω μόνο όταν βαρέθηκαν να περιμένουν οδηγίες από τις αστυνομικές αρχές, στις οποίες απευθύνθηκαν για να μάθουν εάν είχα εμπλακεί σε αυτοκινητιστικό εντός τουρκικού εδάφους. Οι δε Βούλγαροι δεν με άφηναν να μπω στη χώρα τους, εάν δεν έκανα πρώτα απεντόμωση στο αυτοκίνητό μου, αφού ως γνωστόν τα έντομα κινούνται και ταξιδεύουν οδικώς κάνοντας στοστόπ στα διερχόμενα οχήματα – εν πάση περιπτώσει, πλήρωσα, με ψέκασαν με κάτι, που δεν θέλω να ξέρω, και έφυγα.

Μόλις μπήκα στη Βουλγαρία, αντί να ακολουθήσω την κατεύθυνση προς τη Φιλιπούπολη, έστριψα προς τον Πύργο, αφού βρισκόμουν τόσο κοντά στη Μαύρη Θάλασσα, την οποία δεν είχα δει ποτέ στο

παρελθόν, και δεν ήθελα να χάσω την ευκαιρία. Καλά, εννοείται πως έκανα πάλι λάθος στους υπολογισμούς μου και λίγη ώρα μετά βρέθηκα μέσα σε κάτι χωράφια, αλλά εντάξει απόλαυσα την ακαταμάχητη βουλγάρικη υπαίθρου – η άνοιξη, παίζει να το ξανάπα, είναι μακράν η καλύτερη εποχή για να επισκεφτεί κανείς αυτήν την καταπράσινη χώρα.

Στον Πύργο/Μπουργκάς δεν έμεινα παρά ελάχιστες ώρες, ίσα-ίσα για να φάω και να κάνω μια βόλτα στο παραλιακό πάρκο και αφού άνοιξα νέους λογαριασμούς με τα παραουξείνια τοπία (βλ. επόμενα κεφάλαια), έφυγα για το Πλόβντιβ.

Στον δρόμο με έπιασε η νύχτα. Κάποια στιγμή, όμως, ανέτειλε ένα τεράστιο φεγγάρι πάνω από τα χωράφια και η διαδρομή άρχισε να παίρνει παραμυθιακές διαστάσεις. Κάπου εκεί ανάμεσα στον Πύργο και τη Φιλιπούπολη ήταν που μου γεννήθηκε νομίζω η ιδέα να αρχίσω να παντρεύω τις ταξιδιωτικές μου εντυπώσεις με άλλες πιο σταθερές, ως πούμε, ιστορίες.

Στη Φιλιπούπολη έφτασα αργά το βράδυ και ευτυχώς, βρήκα αμέσως ένα ωραίο φτηνό ξενοδοχείο, στο οποίο θα επέστρεφα πέντε μήνες μετά, κάτω από πολύ πιο διασκεδαστικές συνθήκες - οπότε τότε θα αναφερθώ σχετικά πολύ πιο εκτενέστερα.

Το επόμενο πρωί, σηκώθηκα, πήρα ένα γενναίο πρωινό και άρχισα να κατηφορίζω ξανά προς την Ελλάδα. Η συντομότερη οδός για να πας από τη Φιλιππούπολη στη Θεσσαλονίκη είναι μέσω Σόφιας και από το συνοριακό φυλάκιο του Προμαχώνα. Ο πιο σύντομος όμως τρόπος να επιστρέψεις στην Ελλάδα γενικά είναι από το φυλάκιο των Νυμφαίων που βρίσκεται πάνω από την Κομοτηνή. Ήξερα ότι από εκεί ο δρόμος είναι πολύ χειρότερος και η διάβαση ορεινή και ίσως επικίνδυνη, αλλά τον επέλεξα, αφού τον κύριο οδικό άξονα Σόφιας-Θεσσαλονίκης τον είχα ήδη δοκιμάσει. Και η επιλογή μου με δικαίωσε, αφού χάρη στη Ροδόπη και τα αρχαία θρακικά της δάση μπόρεσα να χαρώ μια από τις ωραιότερες διαδρομές της Βαλκανίων, η οποία πραγματικά κάποια στιγμή ευχήθηκα να κρατούσε, αν ήταν δυνατόν, για πάντα.

συνεχίζεται...

Ενώ έγραφα αυτά τα αποσπάσματα κάποιος φίλος μου θύμισε, για άσχετο λόγο, κάτι που είχα γράψει στο φουμπού μετά το πέρασμά μου από την Αλβανία το καλοκαίρι του 2014. Το οποίο κάτι έλεγε:

«πριν απο δυο μερες διεσχισα την αλβανια οδικως απο την κρυσταλλοπηγη (το μεθοριακο φυλακιο στην καστορια) εως τη σκοδρα (τα συνορα με το μαυροβουνιο). η νεοελληνικη ξιπασια κ υπεροψια μου ειχαν καλλιεργησει τοσα χρονια μεσα μου μια εικονα για τη γειτονα συνδεδεμενη με οτι πιο αθλιο, φτωχο κ ασχημο μπορουσε να φανταστει το αταξιδευτο κομματι του μυαλου μου. τελικα η χωρα ειναι πανεμορφη. η κορυτσα αρχοντικη, το πογραδετς φιλοξενο, τα τιρανα πολυχρωμα, ο βορρας αγρια σαγηνευτικος. πρεπει να ειμαστε η μονη χωρα, της ευρωπης τουλαχιστον, που εχουμε τοσο θολη κ ασαφη αντιληψη για τους γειτονες μας, κ επειδη ουτε με τη γαλλια ουτε με την σουηδια συνορευουμε (οπως ισως νομιζουμε), καλα θα ηταν

να αρχίσουμε να τους γνωρίζουμε καλύτερα. διπλα μας είναι»

Μέσα σε αυτές τις τότε μάλλον αυθόρμητες γραμμές νομίζω ότι βρίσκεται και το πνεύμα των παρόντων αποσπασμάτων ή ακόμα καλύτερα ο λόγος για τον οποίον αποφάσισα να αρχίσω να τα γράφω. Μπορεί ο λόγος που έκανα τόσα ταξίδια στη Βαλκανική να είναι πολύ πιο ταπεινός –τα οικονομικά μου τα τελευταία χρόνια δεν μου επέτρεπαν άλλα ταξίδια μακρινά, που ενδεχομένως θα προτιμούσα να είχα κάνει- αλλά η γραπτή απόδοση των εντυπώσεων μου έχει να κάνει ακριβώς με τον αποκαλυπτικό τους χαρακτήρα. Ακόμα και αν δεν κατάφερα μέχρι τώρα –υπάρχει και συνέχεια- να μεταφέρω τις εκπλήξεις που μου επιφύλαξαν όλες αυτές οι διαδρομές, όλα αυτά τα μέρη, το στοιχείο της έκπληξης, στρατηγικά τοποθετημένο ανάμεσα στην διάψευση και στην επιβεβαίωση, συνόδευε και συνοδεύει διαρκώς τόσο την ταξιδιωτική όσο και την ταξιδιογραφική προσπάθειά μου να καταλάβω τους γνωστούς άγνωστους γείτονες, που άφηνα τόσο καιρό να ζουν πίσω από νοητές γραμμές κι ανόητες ιδέες.

κυκλοφορούν επίσης
από τις εκδόσεις dreamtigers:

κεντρική διάθεση:
www.dreamtigers.gr

**Το τελευταίο χάρτινο βιβλίο του Γιάννη Αντάμη,
«Το Ανταμομπίλ»,
κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Χαραμάδα.**

**issued under the authority of motor insurers'
bureau**

στον Κ.Π.Π.

Βόλος, Απρίλιος 2018

μπαλκανμοπίλ
©
γιάννης αντάμης
dreamtigers